

ФЛОРИАН ЗАПЛЕТАЛ ■■■ FLORIAN ZAPLETAL

МІСТА І СЕЛА ЗАКАРПАТТЯ

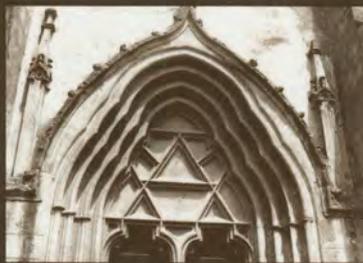
МĚСТА А VESNICE ZAKARPATÍ

TOWNS AND VILLAGES IN THE CARPATHIANS

Tato fotografická kniha přináší kompletní sbírku snímků měst a vesnic Zakarpatí, které fotografoval český badatel Florian Zapletal mezi lety 1919 a 1925, kdy byla oblast součástí Československa. Zapletal znal a měl rád karpatskou zemi, které věnoval mnoho textů a různých publikací, a kterou systematicky fotografoval. Jeho objektiv zachytil kromě dřevěných kostelíků, kterým byla věnována předchozí publikace, města a vesnice, hrady a zděné chrámy, vesničany a vesnické domy, hospodářská stavení a mosty. Toto etnografické bohatství starého Zakarpatí je dnes již téměř ztracené. Snímky do knihy poskytli Zapletalův žák a dědic jeho archivu Mikuláš Mušinka (Prešov, Slovensko). Ten je také autorem úvodního textu o veřejném působení českého badatele.

This book contains a complete collection of photographs taken by the Czech explorer, Florian Zapletal, in the towns and villages of Subcarpathian Ruthenia between 1919 and 1925. This was a period when this region was a part of Czechoslovakia. Zapletal knew and loved this Carpathian land: he was its devoted photographer, and dedicated many articles and publications to Subcarpathian Ruthenia. Zapletal's photographs of wooden church buildings were published in a previous book. This book contains his pictures of towns, villages, castles, walled churches and bridges. There are also portraits of villagers and their houses, barns and stables. All of the diverse ethnographical richness of old Subcarpathian Ruthenia, which Zapletal photographed, is today almost gone. The photographs in this book were kindly provided by Mykola Mushynka (Prešov, Slovakia) who inherited Zapletal's unique photographic archive. Mushynka wrote the foreword to this book which is dedicated to the legacy of Florian Zapletal.

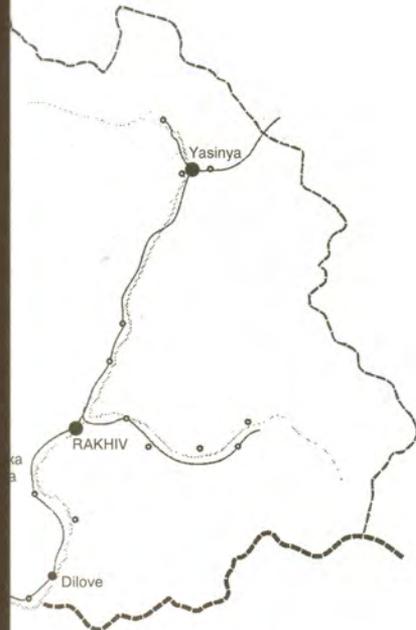

TOWNS AND VILLAGES IN THE CARPATHIANS

Florian Zapletal

MĚSTA A VESNICE ZAKARPATÍ

kivska oblast

POLAND

Lvivska oblast

SLOVAKIA

HUNGARY

Lvivska oblast

Ivano-Frankivska oblast

ROMANIA

Флоріан ЗАПЛЕТАЛ

Florian ZAPLETAL

МІСТА І СЕЛА
ЗАКАРПАТТЯ

MĚSTA A VESNICE
ZAKARPATÍ

TOWNS AND VILLAGES
IN THE CARPATHIANS

Ужгород – Прага
Uzhhorod – Praha

Видавництво Олександри Гаркуші
Nakladatelství "KARPATIA"

2016

УДК 726.54 – 035.3 (477.87)(084)

ББК Щ 113 (4Укр–4Зак) я 6

3-32

В альбомі представлено повну збірку світлин Флоріана Заплетала, зроблених чеським дослідником у 1919–1925 роках у містах і селах Закарпаття, коли край входив до складу Чехословаччини. Заплетал знав і любив цю карпатську землю, якій присвятив багато статей та різноманітних видань і яку завзято фотографував. Його об'єктив зафіксував крім дерев'яних церков, яким було присвячено попереднє видання, вигляд наших міст і сіл, замки й муровані церкви, селян і сільські хати, господарські споруди й криті мости – все розмаїте етнографічне багатство старого Закарпаття, яке нині майже повністю втрачено. Фотографії для альбому надав учень і друг Заплетала, спадкоємець його архіву академік проф. Микола Мушинка (Пряшів, Словаччина). Йому належить також вступна стаття, присвячена громадській діяльності чеського дослідника.

Фотоматеріали з приватного архіву
Миколи Мушинки

Fotomateriály ze soukromého archivu
Mikuláše Mušinky

Видано у співпраці з видавництвом
“КАРПАТІЯ” (Чеська Республіка)

Vydáno ve spolupráci s českým
nakladatelstvím “KARPATIA”
www.karpattia.cz

© М. Мушинка, передмова, 2016
© М. Мушинка, М. Сирохман, укладання, 2016
© Р. Киндлерова, переклад чеською, 2016
© Видавництво Олександри Гаркуші, 2016
© Видавництво “КАРПАТІЯ”, 2016

© M. Mušinka, předmluva, 2016
© M. Mušinka, M. Syrochman, editoři, 2016
© Rita Kindlerová, překlad z ukrajinštiny, 2016
© Nakladatelství Oleksandry Harkuši, 2016
© Nakladatelství “KARPATIA”, 2016

ISBN 978-617-531-144-8

Громадсько-політична діяльність Флоріана Заплетала на Закарпатті

Флоріан Заплетал. 1937.
Florian Zapletal. 1937.
Florian Zapletal. 1937.

Чеський військовик, історик культури та журналіст Флоріан Заплетал (1884-1969) на Закарпатті відомий перш за все як фотограф дерев'яних церков цього регіону 1919-1925 років, опублікованих у трьох книгах вже після його смерті [1]. Кілька статей про нього в закарпатській та пражській пресі стосувалися здебільшого, виставок його фотографій.

Більш детально розглянуто внесок Ф. Заплетала в дослідження закарпатських дерев'яних церков у доповіді Михайла Сирохмана, виголошеній на міжнародній науковій конференції, присвяченій життю і творчості Ф. Заплетала у м. Пршеров (Моравія) 2005 року [2]. Менш відомою є його громадсько-політична та публіцистична діяльність, пов'язана із Закарпаттям.

Від 1919 до 1927 року Ф. Заплетал присвятив Закарпаттю сім окремих публікацій (більшість яких раніше друкувалася у чеській періодиці) та понад сто газетних та журнальних статей [3]. На жаль, статті Ф. Заплетала канули в забуття, оскільки більшість з них публікувалася під псевдонімами, криптонімами або графічними знаками [4]. Звернемо уваги на деякі з них.

Із Росії Ф. Заплетал як чехословацький легіонер повернувся у Прагу наприкінці грудня 1918 року, тобто вже після проголошення самостійної Чехословацької республіки. До Ужгорода він прибув з немалим життєвим досвідом за плечи-

ма: дворічною журналістською практикою у моравських часописах “Pozor” та “Přerovský obzor”, військовою службою в Хорватії, перебуванням в російському полоні, навчанням у Петербурзькому та Московському університетах та активною політичною працею в антиавстро-угорському русі опору в Росії та Україні, головним чином, як редактор екзильного часопису “Čechoslovák”.

Про свою місію в Росії у часі Першої світової війни він писав: *“За кордон я поїхав за розпорядженням проф. Масарика від 4 жовтня 1914 р. До росіян перейшов з 12 стрілецького полку (Часлав) 23 листопада 1914. Море полонених занесло мене до табору в Нижньому Новгороді [...] Коли в лютому утворилося Об'єднання чехословацьких товариств у Росії, я б е з з а с т е р е ж н о надав у його розпорядження свої сили. Я став уповноваженим Об'єднання у нижньоновгородському таборі. Потім у листопаді 1915 мене відкликали до центрального проводу в Петрограді, де мені доручили редакцію часопису “Čechoslovák”. Від київського з'їзду 1917 року я був співпрацівником Народної ради. В листопаді 1917 я переїхав з “Čechoslovákem” до Москви, де вийшло лише кілька чисел. У березні 1918 “Čechoslovák” перестав виходити. Я став московським кореспондентом газети “Československý Deník”, яка видавалася у війську, що відходило з України. На цій посаді я мав залишатися аж поки наші останні транспортні засоби дістануться на Урал [...] Але сталося інакше. Разом з іншими працівниками я був затриманий у Москві до 10 грудня 1918 р. Додому з Москви я повернувся 23 грудня 1918 р.”*

Від 1 січня 1919 року Ф. Заплетал працював у відділі преси Міністерської президії. Першою великою працею, написаною й виданою в цей період, був “Album velezrádců” (Альбом державних зрадників) [5]. Це 286-сторінкова книжка, що міс-

тить звіти австро-угорської розвідки про понад 1400 чеських та словацьких “зрадників батьківщини”, що під час війни діяли за кордоном і після “переможної війни” мали бути засуджені австрійським судом за “зраду батьківщини”. У передмові Ф. Заплетал подав блискучий аналіз цього періоду. Саме тоді (1918-1919) на міжнародній арені (в США, Парижі) вирішувалася доля Закарпатської України, за якою Ф. Заплетал як журналіст уважно стежив.

17 травня 1919 р. його було призначено “шефом відділу преси Підкарпатської Русі” [6]. Тоді він здійснив свою першу шеститижневу подорож по Закарпаттю, про результати якої подав звіт урядові ЧСР, а в чеській пресі опублікував кілька статей.

Найвизначнішою є стаття “Rusínsko”, опублікована у центральному чеському щоденнику “Národní listy”. В ній йдеться про самоназву місцевого населення – “*руські*” або “*русини*”, про його “*руську віру*” і “*руську мову*” й стверджується належність цього відгалуження східних слов'ян до українського етносу.

Виходячи з реальної політичної ситуації, коли Західну Україну окупувала Польща, а східну – більшовицька Росія, Ф. Заплетал приєднання краю до державного складу Чехословаччини вважав оптимальним політичним рішенням для самих закарпатців. Його симпатії були на боці України, він мав серйозні застереження проти місцевих москвофілів та, зокрема, проти російської політичної еміграції, яка силоміць намагалася переконати населення (та уряд Чехословаччини), що закарпатські русини є не українцями, але росіянами. Про це свідчить таке закінчення його статті:

“Ідея нашої держави не дозволяє, щоб у політичному житті найсхіднішої, хоч і до певної міри автономної, частини нашої держави знаходили

місце тенденції, що ведуть за кордони нашої республіки. А це роблять (завуальовано) "карпатські росіяни". Подібна тенденція виникла і в українському політичному світі, який, однак, скоро пересвідчився у нашій добрій волі й лояльності, і який нам сьогодні вдячний за те, що ми соціально, економічно і культурно опікуємося найбільш зубожілою частиною його тіла на дуже віддаленій периферії і то в той час, коли сам він так важко бореться за своє існування, і коли ще довго після війни – чи вже буде Україна самостійною, чи у федерації з Росією, – не буде мати можливості надавати русинам у колишній Угорщині необхідну допомогу. Зате "карпатські росіяни" чинять тяжкий гріх стосовно пригніченого голодом і хворобами, погано одягненого, неписьменного народу, коли в його незмірній біді присипляють його фантазіями про велику передреволюційну Росію, яка, мовляв, прийде скоро, ще цього року і пригорне його до своїх грудей. Такі політичні фантазії не йдуть на добро змученому руському люду, а ще менше відповідають нашій державній ідеї. Люди стануть вірними громадянами тієї держави, яка допоможе їм у їх фізичних і душевних злиднях. Цю допомогу, однак, найближчим часом не може надати ані Україна, ані велика демократична Росія, яка є мрією дуже далекого майбутнього. Працівники цього краю повинні усвідомити цю реальність і не вносити в нашу державу суперечності, що існують на (Підкарпатській – прим. М.С.) Русі між українцями й великоросами, до яких байдуже широким верствам нашого русинського люду і які є шкідливими для життя нашого державного організму" [7].

Вже у цій першій фундаментальній статті Ф. Заплетала від 1919 року було накреслено його ставлення до Закарпаття, яке він не змінював протягом усього життя.

У вересні 1919 року Ф. Заплетал повторив свою подорож на Закарпаття. Цього разу він обмежився регіоном Східної Словаччини та західною частиною нинішньої Закарпатської області України, доля яких на той час на міжнародній арені ще не була вирішеною. Про свою подорож він подав уряду Чехословаччини детальний "ситуаційний звіт" [8]. В ньому він основну увагу зосередив на військовій ситуації, допомозі держави населенню при відшкодуванні воєнних збитків, катастрофічному стані економіки, проугорській та античеській пропаганді та охороні пам'яток культури. Ось один з конкретних фактів нищення пам'яток історії та культури, засвідчених Ф. Заплеталом у цьому офіційному звіті:

"У Гуменному, в замку графа Андраші, наші перші окупаційні підрозділи, які туди прийшли 28 січня 1919 року, поводитися не так, як мали поводитися. Там було викрадено цілий ряд цінних мистецьких речей (картини, дзеркала, шкіра з меблів, книги і т. д.). Нині там хочуть поселити 300 інвалідів. Замок має лише два поверхи. На першому вже тепер розташовано різні наші військові установи, а на другому поверсі є стільки й таких давніх і цінних мистецьких речей, що сміливо можна говорити про замок у Гуменному як про музей. Розташувати там інвалідів – означало б поставити під загрозу існування цих пам'яток, оцінюваних на 20 млн. крон. І в цьому немає потреби, оскільки в Земплінському краї є ряд менш цінних магнатських замків, в яких можна поселити інвалідів. Про цю справу повідомлено генерала Енно" [9].

Втручання Ф. Заплетала мало позитивний результат. Замок в Гуменному було збережено. Нині це – пам'ятка національної культури Словаччини, в якій розташовано Підвигорлатський красзнавчий музей.

І цього разу в центрі уваги Ф. Заплетала були дерев'яні церкви та інші пам'ятки сакральної архітектури, які здебільшого були в жалюгідному стані. Про незадовільний стан охорони пам'яток культури він інформував Міністерство культури ЧСР, яке призначило його інспектором пам'яток культури Закарпаття, надавши йому відповідне письмове повноваження. Воно стало йому в добрій нагоді під час майбутніх досліджень.

З цієї подорожі Ф. Заплетал також опублікував у чеській пресі серію статей [10]. Широкий розголос не лише у читачів, але й у політиків викликала стаття Ф. Заплетала "О *naše Rusínsko*" [11], яка була своєрідним продовженням згадуваної вже статті "Rusínsko".

Програмний характер має і його стаття "Масарик про Україну" [12], в якій підкреслено значний внесок президента Чехословаччини у національно-визвольну боротьбу українців за свою самостійність. Учень Масарика Ольгард Іполіт Бочковський (1884-1939) – відомий український соціолог і політичний діяч – вважає її одною з перших об'єктивних оцінок "українського питання" [13].

У червні 1920 року президент Т.Г. Масарик призначив капітана Заплетала радником губернатора Підкарпатської Русі Григорія Жатковича (1886-1967) у військових справах.

Переселившись із Праги в Ужгород, Ф. Заплетал щотижня, а то й частіше надсилав статті у чеську пресу, зокрема у празький щоденник "Tribuna", головним редактором якого був його друг Фердинанд Пероутка.

У своїх статтях він писав про найдавнішу історію закарпатських русинів [14], про участь русинів у празькому Слов'янському з'їзді 1848 року [15], про включення Закарпаття до складу Чехословаччини [16], його зв'язки з чехами [17] тощо. Кілька статей він присвятив релігійному питанню

на Закарпатті – православної церкви [18] та греко-католицькій церкві [19], а також боротьбі між цими конфесіями [20]. У статті "Євреї між нашими русинами" [21] Ф. Заплетал подав історію проникнення євреїв на територію Закарпаття з Галичини, зокрема під час політичних реформ Марії-Терези та її сина Йосифа II (кінець XVIII ст.) та подальше їх масове переселення на закарпатські землі й поступове прибирання до рук не лише торгівлі, але й економічного та політичного життя.

Як свідчать його щоденники та листування з дружиною Кароліною [22], Ф. Заплетал майже щотижня виїжджав у закарпатські села й міста і з кожної подорожі повертався з серіями фотографій та описом сфотографованих об'єктів. Крім того, він нав'язував стосунки з людьми, які стояли біля витоків приєднання Закарпаття до Чехословаччини (Еміліяном Невицьким, Августинном Волошином, братами Бращайками, Степаном Клочураком, Євгеном Пузою та іншими) й інформували його про національно-визвольну боротьбу закарпатських русинів-українців у минулому. Він планомірно зосереджував у себе документи про цю боротьбу, головним чином листівки, пресу, офіційні оголошення тощо. Від перших днів перебування на Закарпатті Ф. Заплетал збирав документи для майбутньої книги про історію і культуру Закарпаття.

Його шеф – губернатор Григорій Жаткович підтримував таку активність, часто їздив з ним в експедиції або позичав йому службову машину. Правда, машину Ф. Заплетал не завжди міг використати через поганий стан доріг, тому більшість експедицій у віддалені села він здійснював пішки.

Влітку 1920 р. він подав проект, щоб парламент Чехословаччини прийняв спеціальний закон про охорону пам'яток культури Закарпаття. Щоб цей закон був не лише на папері, він пропонував заснувати в Ужгороді *Бюро охорони пам'яток* з ши-

рокими повноваженнями. Йому належить і проєкт заснування краєзнавчого музею в Ужгороді, до якого, між іншим, були би перевезені експонати, незаконно вивезені в Угорщину та Румунію. На жаль, і ці його проєкти залишились голосом волаючого в пустелі.

Ф. Заплетал звертав увагу і на негативні явища: недостатню увагу уряду до питань освіти, наплив на Закарпаття чеських адміністративних працівників сумнівних моральних якостей, прояви корупції, недотримання урядом зобов'язань, даних при підписанні міжнародних договорів (зокрема, надання Закарпаттю “широкої автономії”), обмеження повноважень губернатора тощо.

На ці недоліки він часто звертав увагу в пресі, а оскільки це не допомагало, направив дуже гострого листа президентові Т.Г. Масаріку, в якому, між іншим, писав: *“Сімнадцять років я вірив Масарикові: як пристрасний читач його праць в гімназії, як його сприйнятливий студент в університеті в 1905–1907 роках, як журналіст, що одстоював перед війною і під час війни його ідеї і його політику. [...] Підкарпатська Русь не є автономною частиною Чехословацької держави, вона є прохідним двором центральної й східної Європи. [...] На жодне важливе місце на Підкарпатській Русі досі не було призначено руського легіонера, в якому наші тамтешні хлопці відчули б щирого порадника і захисника перед сваволею колишньої австрійської бюрократії. Не дивно, що хлопці нерado туди йдуть, що скоро звідти втікають [...] І тому гірко жаліємося, пане президенте, не Вам, а на Вас. Ми перестаємо Вам вірити, ми перестаємо Вас любити, ми Вас перестаємо шанувати. Але не ми в цьому винуваті”* [23].

Як і слід було очікувати, відповіді на листа Ф. Заплетал не отримав. Мабуть, він до президента і не дійшов. Губернатор Г. Жаткович на знак

протесту проти недотримання домовленостей урядом Чехословаччини подав у відставку і через 14 місяців повернувся у США [24], а Ф. Заплетал – у Прагу.

Ще перед від'їздом із Закарпаття – 30 березня 1921 року Ф. Заплетал подав урядові Чехо-словаччини різку скаргу з приводу порушення основних національних прав русинів Східної Словаччини, в якій, між іншим, писав: *“Русини Підкарпатської Русі тяжко переживають те, що під час перепису населення на східній Словаччині в лютому 1921 року не тільки не було враховано їх бажання, щоб в округах С п і ш, Ш а р и ш і З е м п л и н, де мешкають словаки і русини, в лічильних комісіях поруч із словаками були представлені також русини, але навпаки з боку жупана в Пряшеві й Михайлівцях і всієї лічильної комісії (зокрема, її членів) все робилося проти русинів у такий спосіб, який русини вважають замахом на своє існування. [...] Русини вважають, що насильство під час перепису населення було викликано штучно зверху, щоб довести, що русинів на східній Словаччині взагалі немає і що в такому випадку цим знімається питання західного кордону [...] Русини також скаржаться, що їх мова повністю видалена зі шкіл і установ на східній Словаччині, що русини за походженням не можуть там знайти собі місця ані в школах, ані в установах, що русинам не дозволяють організувати товариства, зібрання, лекції, одним словом, русини на східній Словаччині мають бути насильно знищені й денаціоналізовані.*

[...] Чи не буде Р А Д И К А Л Ь Н О І С К О Р О висунуто питання А В Т О Н О М І Ї Підкарпатської Русі, а якщо буде прийнята відставка д-ра Жатковича з посади губернатора Підкарпатської Русі, є серйозні побоювання, що русини будуть вимагати Р Е В І З І Ї договору від 10 вересня 1919 року і що в своїй справі будуть намагатися звер-

нутися до Ліги Націй на міжнародному форумі” [25].

Після повернення з Ужгорода Ф. Заплетал працював у відділі просвіти Міністерства закордонних справ; від квітня 1923 року – в історичній групі Генерального штабу чехословацької армії; від січня 1926 року – директором Військового архіву, а від грудня того ж 1926 року до серпня 1939 року – керівником фото-кінематографічної групи Музею опору (Pamatník odboje); пізніше – до вимушеного відходу на пенсію 1 квітня 1941 року – у Міністерстві шкіл та освіти [26].

Закарпаттям він не перестав цікавитися і після від'їзду з Ужгорода. До 1925 року щороку їздив туди та в українські села Східної Словаччини на польові дослідження та працю в архівах. З кожної подорожі він повертався з новими фотографіями та документами.

У чеській пресі він і надалі публікував статті про історію і культуру Закарпаття. Тепер уже в газетах: “Československá republika”, “28. říjen”, “Pozor”, “České slovo”, у журналі “Český lid” та інших.

І надалі він твердив, що закарпатські (з точки зору Праги – *ідкарпатські*) русини є складовою частиною українського (“малоруського”) народу [27]. Гостро виступав проти москвофільських тенденцій, намагання прищепити закарпатським русинам російську національну ідентичність. Більше того. Щоб підкреслити рівноправність чехів, словаків і русинів, Ф. Заплетал був і надалі за впровадження назви “Русинія” (*Rusínsko*), співзвучної з назвами “Чехія” (*Česko*) та “Словаччина” (*Slovensko*). Цій проблемі він присвятив статтю “Názov Rusínsko” [28].

Під час своєї літньої відпустки – від 26 липня до 17 серпня 1923 р. Ф. Заплетал здійснив ще одну поїздку на закарпатські землі. Цього разу територією його досліджень була область Маковиця у Східній Словаччині (нинішній Свидницький та Бардіївський округи).

Із статей, написаних за матеріалами цієї експедиції, на увагу заслуговують статті про старовинні закарпатоукраїнські ікони [29], середньовічне мистецтво Закарпаття [30] та ґрунтовна розвідка про Горянську ротонду, опублікована з продовженнями в газеті “Pozor” та окремим виданням [31]. Окрему статтю він присвятив історії та пам'яткам курортного осередку Бардіївські Купелі [32], де він мешкав і звідки здійснював подорожі у Бардіїв та навколишні села.

Влітку 1925 року Ф. Заплетал перебував на Закарпатті понад п'ять тижнів (від 4 липня до 9 серпня). 22 липня 1925 р. він писав своїй нареченій Лоті Цимбаловій з Королева: “Сьогодні я тут останній день. Завтра від'їжджаю до Хуста і потім до Волового. [...] Я задоволений результатами своєї поїздки. Досі я зробив загалом 130 знімків, з яких не вдалися лише два (переекспонував їх). Інші 128 – добрі. Я всі проявив і добре зробив. Принаймні знаю, що повезу до Праги, не побоюючись, як вони вдалися. Найдалі на захід я дістався до Мукачеве” [33].

Багато уваги Ф. Заплетал приділяв світській архітектурі. Фотографував житлові будинки, господарські споруди, мости, фортеці, замки, види на села і міста, забудову вулиць тощо. На його фотографіях бачимо важливі пам'ятки Ужгорода, Мукачеве, Хуста, Тячева, Виноградова, Собранець, Михайлівців, Бардіївських Купелів, Бардієва, Зборова та багатьох інших міст. Фотографуючи архітектурні об'єкти, він не обмежувався лише загальним виглядом, а фотографував і деталі.

Фотографував також людей в національній ноші, причому його портрети вражають природністю і настроєм. В Ясінях він, наприклад, сфотографував родину президента Гуцульської республіки Степана Клочурака. На кількох фотографіях увічнив губернатора Ю. Жатковича, його сім'ю та

оточення. На жаль, майже жодна з цих фотографій за життя Ф. Заплетала не була опублікована.

Останньою роботою Ф. Заплетала про Закарпаття була його 96-сторінкова історична монографія “Добрянський і наші русини в 1849-51 роках” [34], видана власним коштом 1927 року і присвячена його нареченій, пізніше дружині – Лоті Цимбаловій. Постаць А. Добрянського йому була близькою вже тим, що він походив зі Словаччини і був дідом його друга – російського художника та мистецтвознавця Ігоря Грабаря. Автор тут зосередив увагу на вузькому, однак найважливішому періоді життя цього закарпатського будителя русинів – на його участі в революції і післяреволюційному русі середини XIX століття. Книга спирається, в основному, на досконале вивчення чеської, словацької, австрійської та угорської преси. На жаль, книжка про А. Добрянського, видана на кошти автора, принесла йому значні фінансові збитки, що було однією з причин відмови від видавання подальших публікацій про Закарпаття.

Після окупації Чехословаччини гітлерівськими військами в березні 1939 року та ліквідації чехословацької армії Ф. Заплетала було передчасно відправлено на пенсію. Час від часу він зустрічався з членами уряду Карпатської України А. Волошином, С. Клочураком, Ф. Росохою, А. Шандором, але до закарпатської тематики вже не повертався.

Під кінець війни Ф. Заплетал брав участь у празькому повстанні проти німецьких нацистів і навіть був поранений в ногу і госпіталізований.

У червні 1945 р. його було призначено завідувачем фотоархіву нововідкритого Військового історичного архіву в Празі, однак незабаром його звинуватили в колаборації з нацистами. Слідство довело, що з працівниками гестапо, яке зайняло приміщення Музею визволення в Празі (Památník osvobození) він зустрічався, аби зберегти урни з

прахом чеських легіонерів, які там зберігалися. Суд визнав його невинним і навіть висловив йому подяку за його героїчний вчинок. Однак підозра залишилася [35]. 28 лютого 1946 р. його вдруге було відправлено у відставку.

У його характеристиці від 25 січня 1945 року, що стала приводом для звільнення з армії, наведено: “Завідуючий фотоархівом Військового історичного архіву [...] Професійних теоретичних і практичних знань у галузі сучасної фотографії не має [...] До виконання подібної роботи мало придатний... Озлоблений офіцер, що повністю заслуговує відправлення у відставку” [36].

До закарпатської тематики він не повернувся і після Другої світової війни. Після приєднання Закарпатської України до Радянського Союзу та, зокрема, після комуністичного путчу в Чехословаччині 1948 року ця тематика стала небажаною. У Ф. Заплетала не було найменшої надії на видання книжки про Закарпатську Україну, тим більше – про її дерев’яні церкви, які там свідомо і цілеспрямовано руйнувалися як релігійні пережитки. Тому він і не приступав до опрацювання багатих матеріалів, зібраних протягом цілого життя.

■ ■ ■

Я нав’язав творчі контакти з Ф. Заплеталом влітку 1967 року. Вже перші відвідини його квартири в центрі Праги вразили мене багатством матеріалів про Закарпаття: книжки, газети, журнали та, зокрема, прекрасно упорядкований фотоархів із тисячами світлин та негативів на склі. Я зв’язав його з Музеєм української культури у Свиднику, якому він восени того ж 1967 року подарував понад два центнери унікальних закарпатоукраїнських газет і журналів міжвоєнного періоду [37].

У листопаді 1967 року він брав участь у захисті моєї кандидатської дисертації у празькому Карловому університеті “Володимир Гнатюк – дослідник

фольклору Закарпаття та його зв'язки з чехами і словаками" та у пізнішій моїй промоції у палаці "Кароліnum".

Вітаючи мене з успішним захистом, він зауважив: "Я від 20-х років збирався видати книгу про Закарпаття, до якої зібрав багатий матеріал, головним чином, сотні фотографій та архівних документів. На жаль, до монографічного опрацювання цих матеріалів я так і не приступив, а нині у своєму понад 80-річному віці вже пізно приступати до такої роботи. При спілкуванні з вами я переконався, що ви є перспективний карпатознавець і вирішив весь свій закарпатський архів подарувати вам".

Я був зворушений такою привабливою пропозицією, однак пізніше переконав його, що ніхто інший не зможе ці матеріали опрацювати краще, ніж він сам. Я порадив йому підготувати до друку альбом фотографій дерев'яних церков Закарпаття і Східної Словаччини з його ж студією про своє перебування на Закарпатті. Зі свого боку я обіцяв йому всебічну допомогу, редагування та гарантію видання такої праці. Як головний (і єдиний) редактор "Наукового збірника Музею української культури у Свиднику" я мав право на таку обіцянку, тим більше, що з моєю пропозицією погодився і директор музею Іван Чабиняк. Після певних вагань Ф. Заплетала погодився і приступив до праці. Та окупація Чехословаччини військами Варшавського договору у серпні 1968 року перервала його працю над монографією про дерев'яні церкви.

Про смерть Ф. Заплетала (17 жовтня 1969 року) я довідався лише після похорону від його друга Франтішка Главачека. Негайно ж я опублікував про нього некролог у газеті "Нове життя" [38] та більш обширну статтю в журналі "Дукля" [39].

При найближчій подорожі у Прагу я відвідав

його дружину Кароліну, аби особисто висловити їй співчуття. Вона передала мені три дерев'яні ящики з негативами на склі із Закарпаття, кілька десятків пожовклих світлин з цих негативів, книжки Ф. Заплетала про Закарпаття, відбитки його статей та інші матеріали. Такою була воля покійного. "Беріть із цієї хати все, що вам пригодиться, бо після моєї смерті усе це вивезуть у макулатуру або на смітник", – сказала вона мені. Я взяв лише те, що вмістилося у дві валізки.

16 березня 1971 року померла і пані Кароліна. Про її смерть я теж довідався лише після похорону. Відвідавши її квартиру на вулиці Штепанській, я побачив, що двері опечатано відділом фінансів Районного національного комітету у Празі. На моє наполягання працівники цієї установи офіційно відкрили квартиру й пояснили, що в померлої та її чоловіка не було жодних законних спадкоємців, заповіту ні вона, ні чоловік не залишили, тому їхнє майно, згідно з рішенням суду, перейшло державі. Все, що мало матеріальну цінність, вже було продано в антикварні магазини на аукціоні. Письмові матеріали, книжки та особисті предмети померлих залишились на місці. Ще мені пояснили, що якби якась державна установа виявила бажання придбати ці речі, може їх одержати безкоштовно.

Я подбав про те, аби речі з українською тематикою потрапили у Музей української культури у Свидник (де вже була закарпатоукраїнська преса з його бібліотеки), книжки із східнослов'янською тематикою (українські та російські) – в Державну наукову бібліотеку у Пряшеві, моравський та словацький фотоархів – в Інститут народного мистецтва у Стражніці [40]. Дирекцію Краєзнавчого інституту у Пршерові я повідомив, аби вони протягом двох тижнів (на такий строк відділ фінансів ОбНК у Празі обіцяв затримати матеріали Ф. Заплетала) приїхали з вантажівкою за основною

частиною архіву та бібліотеки свого земляка Флоріана Заплетала. Директор інституту письмово подякував мені за повідомлення, однак машину за бібліотекою й архівом не прислав. Ці надзвичайно цінні матеріали після кількох тижнів потрапили у збірний пункт вторинної сировини [41].

З придбаних матеріалів я у середині 70-х років підготував до друку монографію *“Дерев’яні церкви Закарпаття”* (260 світлин із 109 сіл; 85-сторінкова вступна стаття; бібліографія друкованих праць Ф. Заплетала; карта його подорожей та інші додатки). Не знайшовши видавця ні в Словаччині, ні в Україні, я продав авторські права професору Торонтського університету Павлу Роберту Магочію, який видав у Відні книгу зі скороченою вступною статтю німецькою та англійською мовами [42].

Після політичної реабілітації 1989 року я влаштував кілька виставок фотографій дерев’яних церков Ф. Заплетала – у Братиславі, Празі, Ужгороді, Кошицях, Гуменному, Попрадї, Пршерові та Нью-Йорку. Майже до кожної виставки був виданий каталог. Про Ф. Заплетала, його внесок в історію і культуру Закарпаття та виставки його фотографій я опублікував кільканадцять статей.

Вершиною мого внеску в популяризацію фотографій Флоріана Заплетала був тримовний фотоальбом *“Дерев’яні церкви Закарпаття”* [43], що крім вступної статті містить 208 світлин з коментарями М. Сирохмана.

Книжка, яку читач тримає в руках, є продовженням попереднього фотоальбому. В ній уперше представлено світлини Ф. Заплетала мурованих храмів Закарпаття, житлових, господарських споруд та інших об’єктів. У вступній статті я не міг обійтися без повторення деяких фактів біографії та творчості Ф. Заплетала.

Все це є лише початком знайомства широкої громадськості з досі невідомою спадщиною чеського друга Срібної землі. Повністю ми зрозуміємо

внесок Ф. Заплетала в дослідження нашої історії і культури після обнародування його публікацій в чеській пресі. А видати їх конче потрібно!

Микола Мушинка
18.01.2016

1. Holzkirchen in den Karpaten – Wooden Churches in the Carpathians. Die Fotografien Florian Zapletals ausgewählt und eingeleitet von Paul R. Magocsi. W. Braumüller. A – 1092 Wien 1982. – 174 s.; Заплетал Ф. Дерев'яні церкви Закарпаття = Dřevěné kostelíky Zakarpátí = Wooden Churches in Carpathians / упорядники : Микола Мушинка та Михайло Сирохман. – Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2015. – 120 с.; Mušinka Alexander. Florian Zapletal. Fotografie. – Prešov : Vedavateľ Centrum antropologických výskumov Prešovská univerzita v Prešove, 2015. – ISBN 978-80-555-1254-9.

2. Сирохман М. Закарпатські дерев'яні церкви в об'єктиві Флоріана Заплетала // Florian Zapletal – život a dílo; ed. F. Hýbl. – Prešov : Muzeum Komenského v Přerově, 2006. – S. 75-87. – Текст доповіді подано паралельно чеською та українською мовами.

3. Mušinka M. Bibliografie publikovaných prací Floriana Zapletala o Zakarpátí // Florian Zapletal – život a dílo; ed. F. Hýbl. – Přerov, 2006. – S. 54-60.

4. Там само. – S. 54.

5. Album velezrádců: velezrádné rejdy Čechů za hranicemi. Praha: A. Hynek, 1919. “S předmlouvou Floriana Zapletala, štábního kapitána Českoslov[enského] vojska na Rusi a býv[alého] redaktora “Čechoslováka” v Petrohradě”.

6. Hýbl Fr. Bochořský rodák Florian Zapletal // Florian Zapletal – život a dílo; ed. F. Hýbl. – Přerov, 2006. – S. 9.

7. Zapletal F. Rusínsko // Národní listy. – 14.9.1919. – Č. 217. – S. 2. – Виділення Ф. З. та М. М. Тут слід наголосити, що чеська мова (на відміну від української) не знає різниці між прикметниками “руський” (український) і “русский” (російський). Обидва прикметники чехи, словаки та деякі інші народи перекладають як “ruský”, що й досі спричинює значну термінологічну плутанину.

8. Situační zpráva z východního Slovenska ke dni 1. září 1919. Podává kapitán Florian Zapletal // Архів автора : машинопис. – 6 с.

1. Zapletal, F., Magocsi, P. R., ed. Holzkirchen in den Karpaten = Wooden Churches in the Carpathians. Wien: Braumüller, 1982; Zapletal, F., Derev'jani cerkvy Zakarpattja = Dřevěné kostelíky Zakarpátí = Wooden Churches in Carpathians. Užhorod: Vydavnyctvo Oleksandry Harkuši; Mšeno: Karpatia, 2015; Mušinka, A., Florian Zapletal. Fotografie. Prešov, 2015 – v tisku.

2. Сирохман, М., Закарпатські дерев'яні церкви в об'єктиві Флоріана Заплетала. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 75–87.

3. Mušinka, M., Bibliografie publikovaných prací Floriana Zapletala o Zakarpátí. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 54–60.

4. Mušinka, M., Bibliografie publikovaných prací Floriana Zapletala o Zakarpátí. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 54.

5. Zapletal, F., Moje zahraniční činnost za války. Kopie strojopisu z 26. 4. 1920 se nachází v archivu autora.

6. Album velezrádců: velezrádné rejdy Čechů za hranicemi. Praha: A. Hynek, 1919. “S předmlouvou Floriana Zapletala, štábního kapitána Českoslov[enského] vojska na Rusi a býv[alého] redaktora “Čechoslováka” v Petrohradě.”

7. Hýbl, Fr., Bochořský rodák Florian Zapletal. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 9.

8. Pozor, neplést s českým názvem ruský ve významu moskevský. Pozn. překl.

9. Rusínsko. In: Národní listy, 14. 9. 1919, č. 217, s. 2. Zvýraznění F. Z. a M. M.

10. Situační zpráva z východního Slovenska ke dni 1. září 1919. Podává kapitán Florian Zapletal. Strojopisný opis se nachází v archivu autora (6 s.).

11. Situační zpráva z východního Slovenska ke dni 1. září 1919. Podává kapitán Florian Zapletal. Strojopisný opis se nachází v archivu autora s. 3–4.

12. Nejvýznamnější texty vydané na přelomu let 1919 a 1920: Generální statut Podkarpatské Rusi čili Rusínska. In: Tribuna, 14. 12. 1919, č. 268, s. 2; Josef Dobrovský o našich

9. Situační zpráva z východního Slovenska ke dni 1. září 1919. Podává kapitán Florian Zapletal // Архіви автора : машинопис. – С. 3-4.

10. Найвизначніші статті Ф. Заплетала, опубліковані на межі 1919-1920 років: Generální statut Podkarpatské Rusi čili Rusínska // Tribuna. – 14.12.1919. – Č. 268. – S. 2; Josef Dobrovský o našich Rusínech // Там само. – 21.12.1919. – Č. 274. – S. 2; Vládní program Příkarpatské Rusi // Там само. – 19.1.1920. – Č. 10. – S. 2; O naše Rusínsko // Там само. 4.2.1920. – Č. 30. – S. 3; Rusínsko v cifrách // Там само. – 6.12.1919. – Č. 261. – S. 1.; Ložiska soli v našem Rusínsku // Там само – 25.12.1919. – Č. 277. – S. 6.

11. Zapletal F. O naše Rusínsko // Tribuna. – 4.2.1920. – Č. 30. – S. 3.

12. Zapletal F. Masaryk o Ukrajině // Tribuna. – 30.5. 1920.

13. Оцінюючи цю статтю, О. Бочковський підкреслив: “Одним з перших писав про це (про національну проблему і українське питання – М. М.) відомий чеський публіцист та історик чесько-українських відносин Ф. Заплетал, автор дуже цікавої публікації “Rusíni a naši buditelé”. Маю на увазі його джерельну статтю “Masaryk o Ukrajině”, в якій характеризує відношення Масарика до українського питання протягом всього часу його наукової і громадської діяльності” (Бочковський О. І. Т. Г. Масарик – Національна проблема та українське питання. – Подебради, 1930. – С. 7.

14. Historie našich Rusínů. Kdy přišli do nynějších svých sídel? // Tribuna. – 13.5.1920. – Č. 113. – S. 2.

15. Rusíni na Slovanském sjezdu v Praze r. 1848 // Tribuna. – 10.3.1921. – Č. 58. – S. 2-3.

16. 28. říjen a Rusínsko // Tribuna. – 30.10.1920. – Č. 255. – S. 1.

17. Probuzený národ: Rusíni a Karel Havlíček // Tribuna. – 8.2.1921. – Č. 41. – S. 1-2; Rusíni a naši buditelé // Tribuna. – 19.2.1921. – Č. 42. – S. 1-2.

18. Pravoslaví v Rusínsku // Tribuna. – 14.8.1920. – Č. 191. – S. 2; Pravoslaví v Podkarpatské Rusi // Tribuna. – 28.10.1920. – Č. 254. – S. 4; Veliké Lučky a pravoslaví v Podkarpatské Rusi // Čas. – 24.10.1920. – Č. 165. – S. 1.

Rusínech. In: Tribuna, 21. 12. 1919, č. 274, s. 2.; Vládní program Příkarpatské Rusi. In: Tribuna, 19. 1. 1920, č. 10, s. 2; O naše Rusínsko. In: Tribuna, 4. 2. 1920, č. 30, s. 3; Rusínsko v cifrách. In: Tribuna, 6. 12. 1919, č. 261, s. 1.; Ložiska soli v našem Rusínsku. In: Tribuna, 25. 12. 1919, č. 277, s. 6.

13. O naše Rusínsko. In: Tribuna, 4. 2. 1920, č. 30, s. 3.

14. Masaryk o Ukrajině. In: Tribuna, 30. 5. 1920.

15. Bočkovskij článek ocenil: “Jedním z prvních, kdo o tom [o národním problému a ukrajinské otázce – M. M.] napsal známý český publicista a historik česko-ukrajinských vztahů F. Zapletal, autor velmi zajímavé publikace “Rusíni a naši buditelé”. Mám na mysli jeho stěžejní text “Masaryk o Ukrajině”, v němž popisuje Masarykův vztah k ukrajinské otázce během celé doby jeho vědecké a veřejné činnosti”. Бочковський, О. І., Т. Г. Масарик – Національна проблема та українське питання. Подебради, 1930, с. 7.

16. Historie našich Rusínů. Kdy přišli do nynějších svých sídel? In: Tribuna, 13. 5. 1920, č. 113, s. 2.

17. Rusíni na Slovanském sjezdu v Praze r. 1848. In: Tribuna, 10. 3. 1921, č. 58, s. 2-3.

18. 28. říjen a Rusínsko. In: Tribuna, 30. 10. 1920, č. 255, s. 1.

19. Probuzený národ: Rusíni a Karel Havlíček. In: Tribuna, 8. 2. 1921, č. 41, s. 1-2; Rusíni a naši buditelé. In: Tribuna, 19. 2. 1921, č. 42, s. 1-2.

20. Pravoslaví v Rusínsku. In: Tribuna, 14. 8. 1920, č. 191, s. 2; Pravoslaví v Podkarpatské Rusi. In: Tribuna, 28. 10. 1920, č. 254, s. 4; Veliké Lučky a pravoslaví v Podkarpatské Rusi. In: Čas, 24. 10. 1920, č. 165, s. 1.

21. Situace uniatského duchovenstva. In: Tribuna, 31. 10. 1920, č. 256, s. 2.

22. Náboženské spory v Podkarpatské Rusi. In: Tribuna, 12. 10. 1921, č. 240, s. 2.

23. Židé mezi našimi Rusíny. In: Tribuna, 15. 2. 1920, č. 40, s. 6.

24. 171 sešitů Zapletalových deníků z let 1919 až 1969 jsem daroval Muzeu J. A. Komenského v Přerově. Mají signatury Ae 6695 – Ae 6865. Korespondence Floriana Zapletala se ženou Karolínou se nachází v mém soukromém archivu.

19. Situace uniatského duchovenstva // Tribuna. – 31.10.1920. – Č. 256. – S. 2.
20. Náboženské spory v Podkarpatské Rusi // Tribuna. – 12.10.1921. – Č. 240. – S. 2.
21. Zapletal F. Židé mezi našimi Rusíny // Tribuna. – 15.2.1920. – Č. 40. – S. 6.
22. 171 зошит щоденника Ф. Заплетала від 1919 до 1969 року я подарував Музеєві А. Коменського у Пршерові. Там вони зареєстровані під сигнатурами Ae 6695 – Ae 6865. Листування Ф. Заплетала з дружиною зберігається у моєму приватному архіві.
23. Hýbl Fr. Bochořský rodák Florian Zapletal // Florian Zapletal – život a dílo; ed. F. Hýbl. – Přerov, 2006. – S. 9.
24. Як розповідав мені Ф. Заплетал, причиною відставки Г. Жатковича були також його особисті проблеми. Дружина Жатковича – американка – ніяк не могла звикнути до ужгородських умов, а після смерті семирічної дочки поставила чоловіка перед альтернативою: “Політика на Підкарпатті або Америка”. Було б цікаво відшукати на ужгородському цвинтарі могили дочки Г. Жатковича.
25. Zapletal F. Zpráva o situaci v Podkarpatské Rusi // Архиві автора : машинопис.
26. Hýbl Fr. Bochořský rodák Florian Zapletal // Florian Zapletal – život a dílo; ed. F. Hýbl. – Přerov, 2006. – S. 6-7.
27. Maloruská národnost // Československa republika. – Praha. – 26.10.1923. – Č. 295; O názvu Rusín // 28. říjen. – 15.6.1925. – Č. 134. – S. 1.
28. Z Podkarpatské Rusi: Název Rusínsko // Československá republika. – 26.10.1923. – Č. 295. Виділення – Ф. 3.
29. O starých ikonách na Podkarpatské Rusi // Československá republika. – 24.10.1923. – Č. 293.
30. Výtvarný středověk na Podkarpatské Rusi // Československá republika. – 4.6.1924. – Č. 154. – S. 1-2; 5.6.1924. – Č. 155. – S. 1-2.
31. Horjanská rotunda // Pozor. – 10.9. – 26.10.1923. Вийшло й окремою книжкою. – 92 с.
32. Bardiovské lázně // Československá republika. – 6.5.1924. – Č. 125.
33. Archiv autora. – Виділення – Ф. 3.
34. A.I. Dobrjanskij a naši Rusíni r. 1849-51. – Praha, 1927. – 96 s.
25. Hýbl. Fr., Bochořský rodák Florian Zapletal. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 9.
26. Jak mi F. Zapletal sdělil, důvodem Žatkovičovy rezignace byly také jeho osobní problémy. Žatkovičova žena byla Američanka a nemohla si zvyknout na užhorodské podmínky. Po smrti sedmileté dcerky dala manželovi na vybranou: “Politika na Podkarpatské Rusi nebo Amerika”. Stálo by za to na užhorodském hřbitově vyhledat hrob Žatkovičovy dcery.
27. Zapletal F.: Zpráva o situaci v Podkarpatské Rusi. Strojopisný opis se nachází v archivu autora.
28. Hýbl, Fr., Bochořský rodák Florian Zapletal. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 9.
29. Maloruská národnost. In: Československá republika, 26. 10. 1923, č. 295; O názvu Rusín. In: 28. říjen, 15. 6. 1925, č. 134, s. 1.
30. Z Podkarpatské Rusi: Název Rusínsko. In: Československá republika, 26. 10. 1923, č. 295.
31. O starých ikonách na Podkarpatské Rusi. In: Československá republika, 24. 10. 1923, č. 293.
32. Výtvarný středověk na Podkarpatské Rusi. In: Československá republika, 4. 6. 1924, č. 154, s. 1–2; 5. 6. 1924, č. 155, s. 1–2.
33. Horjanská rotunda. In: Pozor, 10. 9. – 26. 10. 1923; Horjanská rotunda. Olomouc, 1923, 92 s.
34. Bardějovské lázně. In: Československá republika, 6. 5. 1924, č. 125.
35. Archiv autora. Zvýrazněno – F. Z.
36. A. I. Dobrjanskij a naši Rusíni r. 1849–51. Praha: vl. nákl., 1927, 96 s.
37. Informace F. Zapletala se nachází v archivu autora.
38. Kvalifikační list za období od června 1945 do 31. prosince 1945. Fotokopie se nachází v Muzeu Komenského v Přerově.
39. Jejich seznam viz Подарунок Флоріана Заплетала. In: Нове життя, ч. 42. Пряшів, 1967, s. 2.
40. Мушинка, М., Флоріан Заплетал. In: Нове життя. Пряшів, ч. 45. 1969, s. 6–8.
41. Мушинка, М., Дослідник культури закарпатських українців. In: Дукля, ч. 1. Пряшів, 1970, s. 56–60.

35. Інформація Ф. Заплетала в архіві автора.
36. Kvalifikační list za období od června 1945 do 31. prosince 1945. Фотокопія в Музеї Коменського в Прше-рові. Переклад: *“Флоріан Заплетал, майор, начальник фото-кіногрупи Військового історичного інституту. Фахових теоретичних і практичних знань в діяльності новітньої фотографії не має. На функцію, яку займає – мало годиться... Озоблений офіцер, повністю підпадає під відставку”*.
37. Їх перелік див. у моїй статті “Подарунок Флоріана Заплетала” // Нове життя. – Пряшів, 1967. – № 42. – С. 2.
38. Мушинка М. Флоріан Заплетал // Нове життя. – Пряшів, 1969. – № 45. – С. 6-8.
39. Мушинка М. Дослідник культури закарпатських українців // Дукля. – Пряшів, 1970. – № 1. – С. 56-60.
40. Mušinka M. Florian Zapletal a Zakarpatí // Hýbl F. Florian Zapletal – život a dílo. Sborník příspěvku z konference Muzea Komenského v Přerově, p. o 18.-19. října 2005. – Přerov 2006. – S. 35-60. Příloha č. 1. Zoznam materiálů z pozostalosti F. Zapletala a K. Zapletalovej prevzatých do fondů Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku (14 600 jednotek): – S. 58-59; Příloha č. 2: Zoznam kníh, ktoré Štátna vedecká knižnica v Prešove prevzala z pozostalosti F. Zapletala (425 titulov). – S. 59; Příloha č. 3: Potvrzení Ústavu lidového umění ve Strážnici o převzatí materiálů z pozůstalosti F. Zapletala (800 černo-bílých negativů na skle a 300 fotografických pozitivů). – S. 59. Пізнішими підрахунками було встановлено, що із спадщини Ф. Заплетала я передав Інституту народної культури у Стражниці 1237 фотонегативів на склі (Válka M. Florian Zapletal národopisec. – Hýbl F. (ed.) Florian Zapletal – život a dílo. – Olomouc 2006. – S. 61, pozn. 2).
41. Hýbl F. Bochořský rodak Florian Zapletal. – Там само. – С. 12-13.

42. Mušinka, M., Florian Zapletal a Zakarpatí. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 35–60. Příloha č. 1. Zoznam materiálů z pozostalosti F. Zapletala a K. Zapletalovej prevzatých do fondů Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku (14 600 jednotek), s. 58–59; Příloha č. 2: Zoznam kníh, ktoré Štátna vedecká knižnica v Prešove prevzala z pozostalosti F. Zapletala (425 titulov), s. 59; Příloha č. 3: Potvrzení Ústavu lidového umění ve Strážnici o převzatí materiálů z pozůstalosti F. Zapletala (800 černo-bílých negativů na skle a 300 fotografických pozitivů), s. 59. Později bylo spočítáno, že z Florianovy pozůstalosti jsem předal Národnímu ústavu lidové kultury ve Strážnici 1237 fotografických negativů na skle. In: Válka, M., Florian Zapletal národopisec. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 61, pozn. 2.
43. Hýbl, Fr., Bochořský rodák Florian Zapletal. In: Florian Zapletal – život a dílo. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006, s. 12–13.
44. Magocsi, P. R., Holzkirchen in Den Karpaten / Wooden Churches in the Carpathians. Wien: W. Braumuller, 1982, 176 s.
45. Zapletal, F., Дерев'яні церкви Закарпаття = Dřevěné kostelíky Zakarpatí = Wooden Churches in Carpathians. Užhorod: Vydavnyctvo Oleksandry Harkuši; Mšeno: Karpatia, 2015, 120 s.

1	3
2	

1-3. Ужгород.

Ужгородський замок.

Вид на замок з Малого Ужа
(нині вул. Фединця) (1920)*.

Вид із замку на долину Ужа (1921).

1-3. Užhorod.

Užhorodský hrad.

Pohled na hrad od Malého Uže
(nyní ul. Fedyncja) (1920)*.

Pohled z hradu na údolí Uže (1921).

1-3. Uzhhorod.

Uzhhorod Castle.

View of the castle from the Little Uzh river
(now Fedynets street) (1920)*.

View of the Uzh valley from the castle (1921).

*В дужках зазначено рік фотографування.

*V závorkách je uveden rok pořízení fotografie.

*In the brackets the year of taking the photo is indicated.

4
5

4, 5. Ужгород.
Вхід у замок (1921).

4, 5. Užhorod.
Vchod do hradu (1921).

4, 5. Uzhhorod.
Castle entrance (1921).

6
7

6, 7. Ужгород.

Атріум замкового палацу (1921).

Вхід до палацу (1920).

6, 7. Užhorod.

Atrium hradního paláce (1921).

Vchod do paláce (1920).

6, 7. Uzhhorod.

Atrium of the castle palace (1921).

Palace entrance (1920).

8 9

8, 9. Ужгород.

Зовнішня стіна та бастіон замку (1921).

Ужгородський замок з північного заходу (1921).

8, 9. Užhorod.

Vnější stěna hradu a bašta (1921).

Užhorodský hrad od severozápadu (1921).

8, 9. Uzhhorod.

The castle outer wall and bastion (1921).

Uzhhorod Castle from the north-west (1921).

10 11

10, 11. Ужгород.

Вид на замок з Малого Ужа (нині вул. Фединця) (1921).

Вид на Ужгородський замок з північного сходу (1920).

10, 11. Užhorod.

Pohľad na hrad od Malého Uže (nyní ul. Fedyncja) (1921).

Pohľad na Užhorodský hrad od severovýchodu (1920).

10, 11. Uzhhorod.

View of the castle from the Little Uzh river (now Fedynets street) (1921).

View of Uzhhorod Castle from the north-east (1920).

12	13
	14

12-14. Ужгород.

12. Греко-католицький
кафедральний собор, 1646 (1921).
13, 14. Єпископська резиденція (1921).

12-14. Užhorod.

12. Řeckokatolícká katedrála,
1946 (1921).
13, 14. Biskupská rezidence (1921).
12-14. Uzhhorod.
12. Greek Catholic cathedral,
1646 (1921).
13, 14. The Bishop's residence (1921).

15 16

15. Ужгород.
Вулиця Духновича
(1921).

15. Uzhhorod.
Dukhnovychova ulice
(1921).

15. Uzhhorod.
Dukhnovych street
(1921).

16. Ужгород.
Римо-католицький
костел св. Юрія,
1766 (1921).

16. Užhorod.
Římskokatolícký
kostel sv. Jiří,
1766 (1921).

16. Uzhhorod.
St. George Roman
Catholic Church,
1766 (1921).

17 | 18

17. Ужгород.

Будівля цивільної управи (нині лінгвістична гімназія) (1921):

17. Užhorod.

Budova civilní správy (dnes jazykové gymnázium) (1921).

17. Uzhhorod.

Government offices building (now a language gymnasium) (1921).

18. Ужгород.

Резиденція губернатора (нині Обласний художній музей ім. Й. Бокшая) (1921).

18. Užhorod.

Sídlo guvernéra (dnes Oblastní umělecké museum J. Bokšaje) (1921).

18. Uzhhorod.

The Governor's residence (now the Yosyp Bokshay Regional Art Museum) (1921).

19	20
	21

19. Ужгород.

Вид на театр і синагогу (1921).

19. Užhorod.

Pohled na divadlo a synagogu (1921).

19. Uzhhorod.

View of the theatre and synagogue (1921).

20, 21. Ужгород.

Ортодоксальна синагога, 1904
(нині обласна філармонія) (1920, 1921).

20, 21. Užhorod.

Ortodoxní synagoga, 1904
(nyní sídlo Zakarpatské oblastní filharmonie) (1920, 1921).

20, 21. Uzhhorod.

Orthodox synagogue, 1904
(now home of the Zakarpatska Philharmonic Orchestra)
(1920, 1921).

22 23

22. Влада Підкарпатської Русі: др. Григорій Жаткович, генерал Едмонд Енно і Петр Еренфельд (1920).

22. Členové vlády Podkarpatské Rusi: Dr. Grigorij Žatkovič, gen. Edmond C. A. Hennocque a Petr Ehrenfeld (1920).

22. Members of the Subcarpathian Ruthenian government: Dr. Grigoriy Zhatkovich, General Edmond C. A. Hennocque and Petr Ehrenfeld (1920).

23. Ужгород.

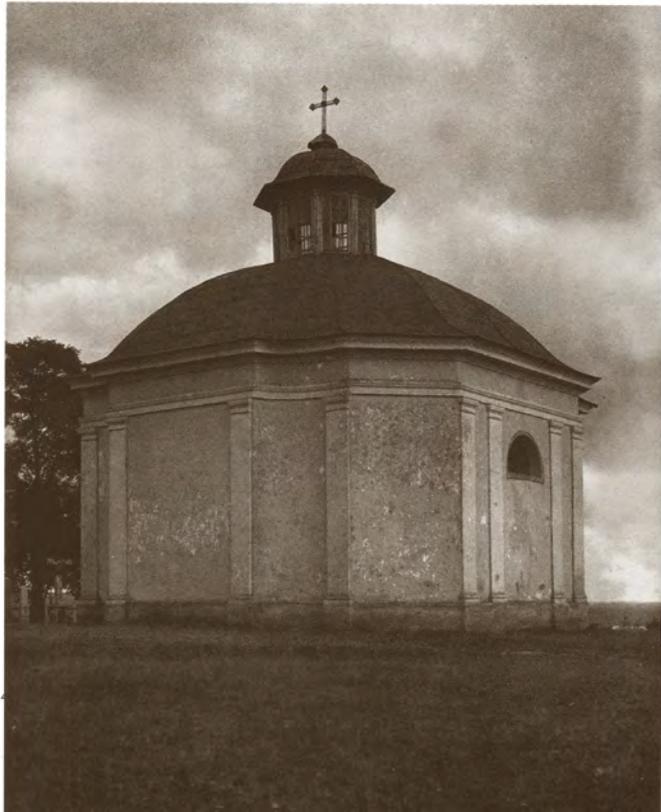
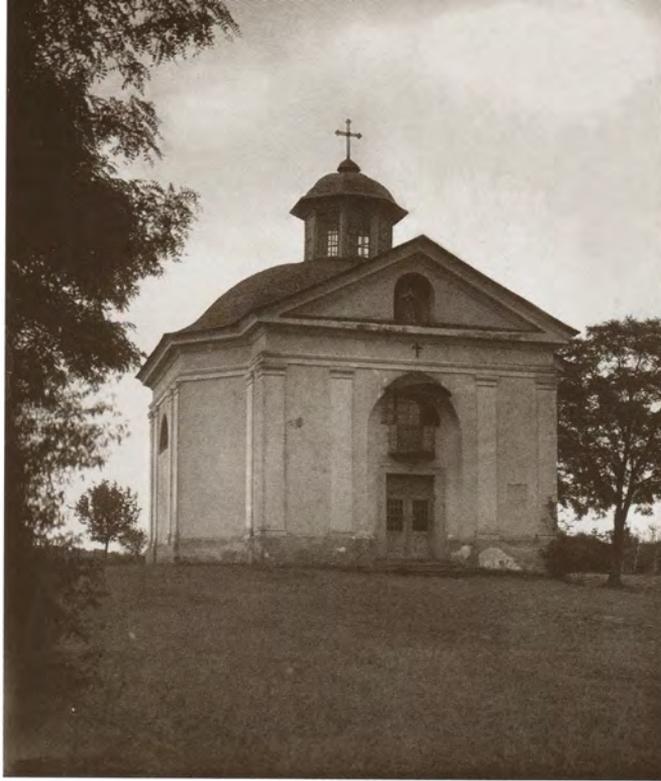
Будівля Ужанського жупанату (1920). Розібрана близько 1930.

23. Užhorod.

Budova užskeho županátu (1920). Zbořena kolem 1930.

23. Uzhhorod.

Uzh county government building (1920). Dismantled around 1930.

24	26	27
25	28	29

24-29. Ужгород. Цвинтар Кальварія.

24, 25. Каплиця, 1826. Знищена 1961 р. (1921).

26, 27. Надгробки (1921).

28. Могила Йоанни-Ірми Жаткович (1921).

29. Надгробок о. Петра Азарія (1921).

24-29. Užhorod. Hřbitov Kalvárie.

24, 25. Kaple, 1826. Zničena 1961 (1921).

26, 27. Náhrobky (1921).

28. Náhrobek Joany Army Žatkovičové (1921).

29. Náhrobek kněze Petra Azarije (1921).

24-29. Uzhhorod. Calvary cemetery.

24, 25. Chapel, 1826. Damaged in 1961 (1921).

26, 27. Tombstones (1921).

28. Tomb of Joan Irma Zhatkovich (1921).

29. Tomb of Rev. Petro Azarij (1921).

30 31

30, 31. Ужгород.

Військовий цвинтар з часів Першої світової війни (1920). Знищений наприкінці 1940-х.

30, 31. Užhorod.

Válečný hřbitov z první světové války (1920). Zničený na konci 40. let 20. stol.

30, 31. Uzhhorod.

A military cemetery from the First World War (1920). Damaged in the late 1940s.

32	34	36
33	35	37

32-37. Ужгород-Горяни.

Горянська ротонда,
XIII, XV ст. (1921).

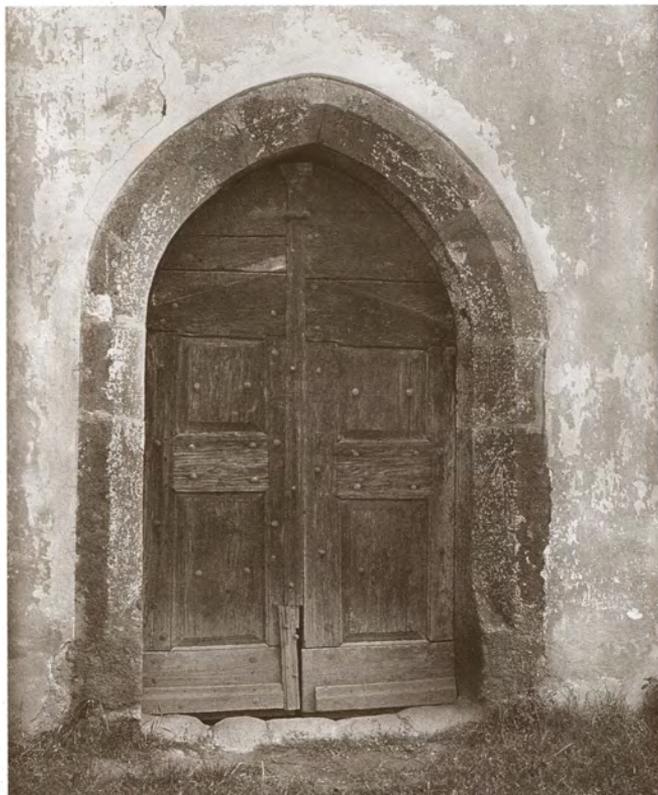
32-37. Užhorod-Horjany.

Horjanská rotunda,
13., 15. st. (1921).

32-37. Uzhhorod-Horjany.

The Horyany Rotunda,
13th to 15th century (1921).

38	40
39	

38-40. Ужгород-Горяни.

38, 39. Хати (1920).

40. Стайня і курник (1920).

38-40. Užhorod-Horjany.

38, 39. Chalupy (1920).

40. Stáj a kurník (1920).

38-40. Uzhhorod-Horjany.

38, 39. Houses (1920).

40. Stable and henhouse (1920).

41	42
43	

41. Сюрте (Струмківка).

Ужгородський район.
Хата (1920).

41. Sjurte (Strumkivka).

Okres Užhorod.
Chalupa (1920).

41. Syurte (Strumkivka).

Uzhhorod district.
Village house (1920).

41	42
43	
- 41. Сюрте (Струмківка).**
Ужгородський район.
Хата (1920).
- 41. Sjurte (Strumkivka).**
Okres Užhorod.
Chalupa (1920).
- 41. Syurte (Strumkivka).**
Uzhhorod district.
Village house (1920).

41	42
	43

41. Сюрте (Струмківка).

Ужгородський район.
Хата (1920).

41. Sjurte (Strumkivka).

Okres Užhorod.
Chalupa (1920).

41. Syurte (Strumkivka).

Uzhhorod district.
Village house (1920).

42. Сюрте (Струмківка).

Ужгородський район.

Надгробок родини Сюртеї, XV ст. (1920).

42. Sjurte (Strumkivka).

Okres Užhorod.

Náhrobek rodiny Sjurte, 15. st. (1920).

42. Syurte (Strumkivka).

Uzhhorod district.

Syurte family tombstone, 15th century (1920).

43. Паладь-Комарівці.

Ужгородський район.

Надгробок біля реформатського храму (1920).

43. Palad-Komarivci.

Okres Užhorod.

Náhrobek u reformovaného kostela (1920).

43. Palad-Komarivtsi.

Uzhhorod district.

A tombstone near the Reformation Church (1920).

44	46
45	47

44-47. Невицьке. Ужгородський район.

Замкова гора. Амбразура. Вид із замку на село Кам'яниця.

Вид з Невицького замку на долину Ужа (1920).

44-47. Nevytske. Okres Užhorod.

Hradní hora. Střelna. Pohľad z hradu na ves Kamjanycja.

Pohľad z Nevyckého hradu na údolí řeky Už (1920).

44-47. Nevytske. Uzhhorod district.

Castle hill. Embrasure. View from the castle of Kamyanytsya village.

View from the castle of the Uzh river valley (1920).

48	51
49	50

48-51. Кам'яниця.
Ужгородський район.
Сільська вулиця.

Жінка біля хреста.
Селянин в гуні.
Жінки в народному
вбранні (1920).

48-51. Kamjanycja.
Okres Užhorod.
Vesnická ulice.
Žena u kříže.

Vesničan v tzv. huni.
Ženy v tradičných
krojích (1920).

48-51. Kamyanytsya.
Uzhhorod district.
A village street.
Woman near a cross.
Man in a mountain coat.
Women in traditional dress
(1920).

52

52. Кам'яниця.
Ужгородський
район.
Кам'яницькі
дівчата
(1920).

52. Kamjancja.
Okres Užhorod.
Kamjanycké dívky
(1920).

52. Kamyanytsya.
Uzhhorod district.
Girls from
the village of
Kamyanytsya
(1920).

53	54
	55

53-55. Тур'я Пасіка.

Перечинський район.

Церква

св. арх. Михайла, 1810.

Сільська хата. Кладовище
біля церкви (1920).

53-55. Turja Pasika.

Okres Perečyn.

Kostel sv. Michaela

Archanděla, 1810.

Vesnická chalupa.

Hřbitov u kostela (1920).

53-55. Turya Pasika.

Perechyn district.

Church of St. Michael the

Archangel. A village house.

The cemetery near the Church
(1920).

56	59	60
57	58	

56-58. Тур'ї Ремети.

Перечинський район.
Дерев'яна дзвіниця біля церкви.
Надгробок. Пам'ятна дошка
листоноші Федорові Фекеті (1920).

56-58. Turji Remety.

Okres Perečyn.
Dřevěná zvonice u kostela.
Náhrobek. Pamětní deska
připomínající listonoše Fedora Feketa
(1920).

56-58. Turyi Remety.

Perechyn district.
The wooden bell tower near the
Church. A funerary monument. The
memorial plaque of postman Fedir
Feketa (1920).

59. Порошково.

Перечинський район.
Церква св. Миколая, 1762 (1920).

59. Poroškovo.

Okres Perečyn.
Kostel sv. Mikuláše, 1762 (1920).

59. Poroshkovo.

Perechyn district.
St. Nicholas Church, 1762 (1920).

60. Чеські військові біля

Перечина (1919).

60. Čeští vojáci
u Perečyna (1919).

60. Czech soldiers
near Perechyn (1919).

61	62
63	

61. Дубриничі.

Перечинський район.
Колодязь (1921).

61. Dubrynyči.

Okres Perečyn.
Studna (1921).

61. Dubrynycchi.

Perechyn district.
A village well (1921).

62. Черногорова.

Великобerezнянський район.
Церква св. Миколая, 1794
(1921).

62. Čornoholova.

Okres Velykyj Bereznyj.
Kostel sv. Mikuláše, 1794
(1921).

62. Chornoholova.

Velykyj Bereznyj district.
St. Nicholas Church, 1794
(1921).

63. Річка Лютянка
біля села Черногорова (1921).

63. Řeka Ljutjanka
u vsi Čornoholova (1921).

63. The Lyutyanka river near
Chornoholova (1921).

64	66	68
65	67	

64, 66. Річка Лютянка
біля села Черноголова (1921).

64, 66. Řeka Ljutjanka
u vsi Čornoholova (1921).

64, 66. The Lyutyanka river
near Chornoholova (1921).

65. Вишка.

Великобerezнянський район.
Церква св. арх. Михайла, 1700 (1921).

65. Vyška.

Okres Velykyj Bereznyj.
Kostel sv. Michaela Archanděla,
1700 (1921).

65. Vyshka.

Velykyy Bereznyy district.
Church of St. Michael the Archangel,
1700 (1921).

67. Кострино.

Великобerezнянський район.
Церква Покрови Пр. Богородиці,
1761 (1921).

67. Kostryno.

Okres Velykyj Bereznyj.
Chrám Panny Marie Pomocné,
1761 (1921).

67. Kostryno.

Velykyy Bereznyy district.
Church of the Intercession of the Holy
Virgin, 1761 (1921).

68. Річка Уж біля Солі (1921).

68. Řeka Už u obce Sil (1921).

68. Uzh river near Sil (1921).

69	71
70	

69, 70. Сухий.

Великобerezнянський район.

Церква св. Івана Предтечі, 1679 (1925).

69, 70. Suchyj.

Okres Velykyj Bereznyj.

Kostel sv. Jana Křtitele, 1679 (1925).

69, 70. Sukhyj.

Velykyj Bereznyj district.

Church of St. John the Baptist, 1679 (1925).

71. Вид на село Волосянка (1920).
71. Pohled na ves Volosjanka (1920).
71. View of Volosyanka village (1920).

72 73

72. Вид на село Верховина-Бистра.
Великобerezнянський район (1921).
72. Pohled na vesnici Verhovyna-Bystra.
Okres Velykyj Bereznyj (1921).
72. View of Verkhovyna-Bystra village.
Velykyy Bereznyy district (1921).

73. Гусний.

Великобerezнянський район.

Сільська хата (1920).

73. Husnyj.

Okres Velykyj Bereznyj.

Vesnická chalupa (1920).

73. Husnyy.

Velykyy Bereznyy district.

A village house (1920).

74 75

74. Гусний.

Великобerezнянський район.
Селяни в традиційному одязі (1920).

74. Husnyj.

Okres Velykyj Bereznyj.
Vesničané v lidovém kroji (1920).

74. Husnyy.

Velykyy Bereznyy district.
Men in traditional dress (1920).

75. Гусний.

Великобerezнянський район.
Церква св. Миколая, 1655 (1920).

75. Husnyj.

Okres Velykyj Bereznyj.
Kostel sv. Mikuláše, 1655 (1920).

75. Husnyy.

Velykyy Bereznyy district.
Church of St. Nicholas, 1655 (1920).

76	78
77	

76. Польський прикордонний пост на Ужоцькому перевалі (1920).

76. Polská strážnice v Užockém průsmyku (1920).

76. Polish border guard post, Uzhok pass (1920).

77. **Ужок.** Великоберезнянський район. Скульптура Геракла на території курорту, знищеного під час Першої світової війни (нині зберігається в Закарпатському краєзнавчому музеї) (1920).

77. Užok. Okres Velykyj Bereznyj.
Socha Herkula v lázních zničených během první světové války (socha se dnes nachází v Zakarpatském vlastivědném muzeu) (1920).
77. Uzhok. Velykyj Bereznyj district.
Sculpture of Hercules from a spa that was damaged during the First World War (the sculpture is now in the Transcarpathian Local Lore Museum) (1920).

78. Ужок.
Великобerezнянський район.
Церква св. арх. Михайла, 1745 (1920).
78. Užok.
Okres Velykyj Bereznyj.
Kostel sv. Michaela Archanděla, 1745 (1920).
78. Uzhok.
Velykyj Bereznyj district.
Church of St. Michael the Archangel, 1745 (1920).

79 | 80

79. Ялове.

Воловецький район.
Хата (1921).

79. Jalove.

Okres Volovec.
Chalupa (1921).

79. Yalove.

Volovets district.
A village house (1921).

80. Гукливий.

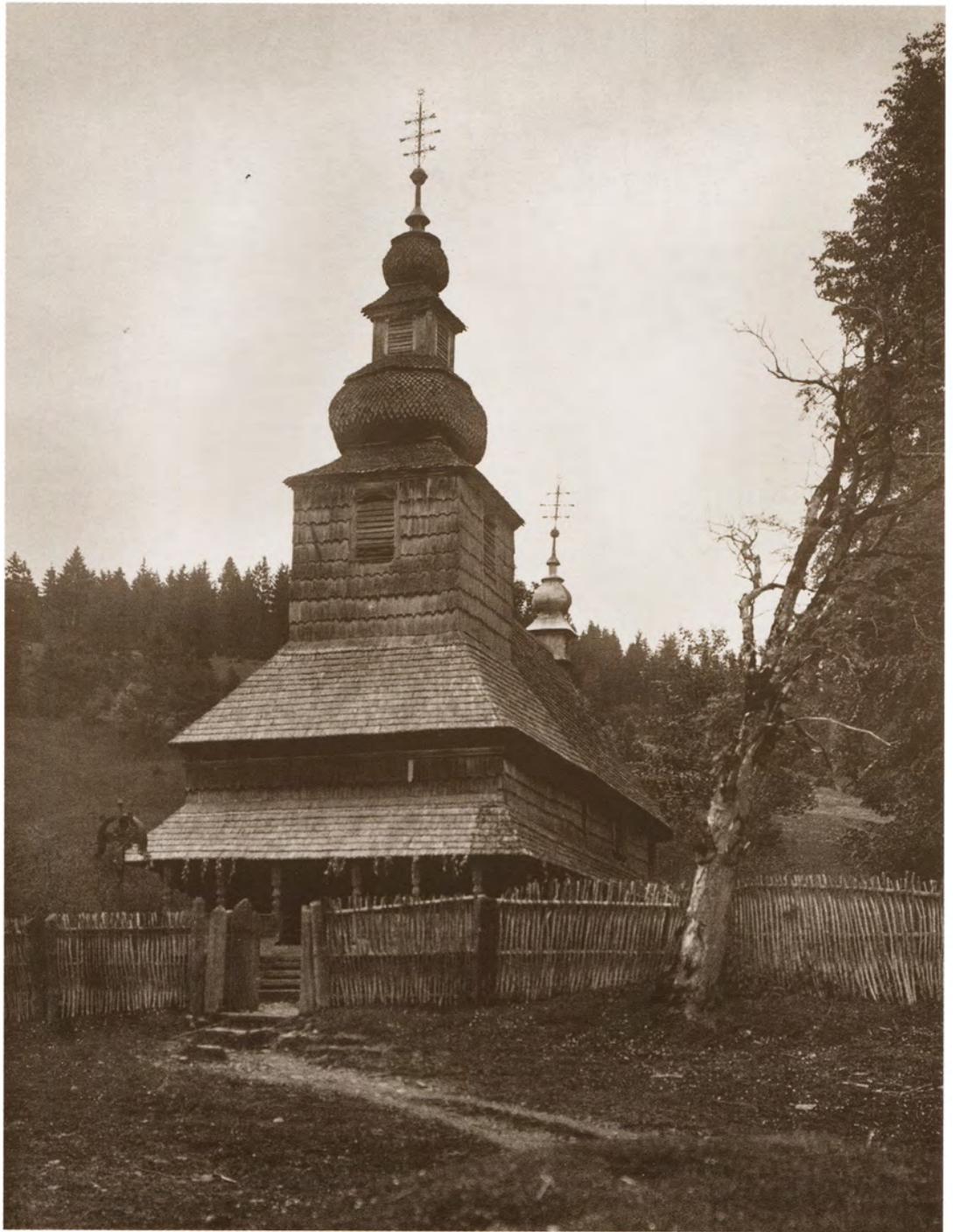
Воловецький район.
Церква Св. Духа, XVIII ст. (1921).

80. Huklyvyj.

Okres Volovec.
Kostel sv. Duchy, 18. st. (1921).

80. Huklyvyu.

Volovets district.
Church of the Holy Spirit, 18th century (1921).

81	82	83
	84	

81. Голубине.

Свалявський район.

Єврейський цвинтар (1921).

81. Holubyne.

Okres Svaljava.

Židovský hřbitov (1921).

81. Holubyne.

Svalyava district.

The Jewish cemetery (1921).

82. Обава.

Мукачівський район.

Дзвіниця, XIX ст. (1921).

Перенесена до Нової Паки
(Чеська Республіка) 1931.

82. Obava.

Okres Mukačevo.

Zvonice, 19. st. (1921).

Převezena do Nové Paky (Čechy) 1931.

82. Obava.

Mukachevo district.

The bell tower, 19th century (1921).

Moved to Nová Paka (Bohemia) in 1931.

83, 84. Росош.

Свалявський район.

Церква св. арх. Михайла, XVIII ст. (1921).

Розібрана 1927.

83, 84. Rosoš.

Okres Svaljava.

Kostel sv. Michaela Archanděla, 18. st. (1921).

Zničen 1927.

83, 84. Rososh.

Svalyava district.

Church of St. Michael the Archangel,

18th century (1921).

Dismantled in 1927.

85	86
	87

85-87. Чинадієво-Глинянець.

Мукачівський район.
Церква св. арх. Михайла,
XVIII ст. (1920).

Перенесена в Кунчіце-
под-Ондржейнікем
(Чеська Республіка) 1931.

85-87. Čynadijevo-Hlynjanec.

Okres Mukačevo.

Kostel sv. Michaela Archanděla,
18. st. (1920). Převezen do
Kunčic pod Ondřejníkem
(Morava) 1931.

**85-87. Chynadijevo-
Hlynjanets.**

Mukachevo district.

Church of St. Michael the
Archangel, 18th century
(1920). Moved to Kunčice pod
Ondřejníkem (Moravia) in 1931.

88	90
89	91

88-90. Мукачево.

Замок Паланок (1919).

88-90. Mukachevo.

Hrad Palanok (1919).

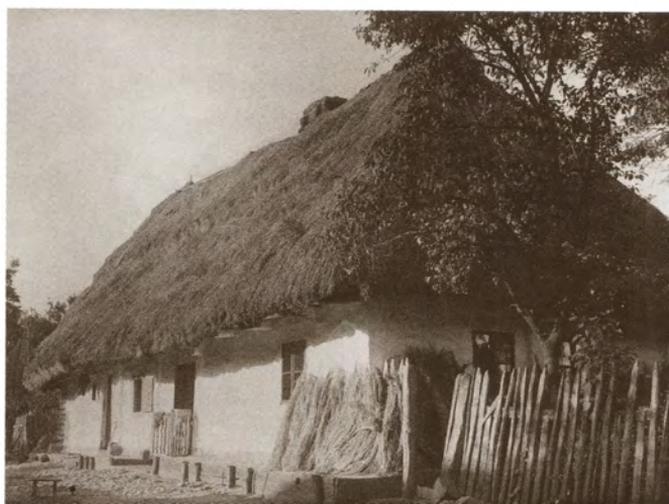
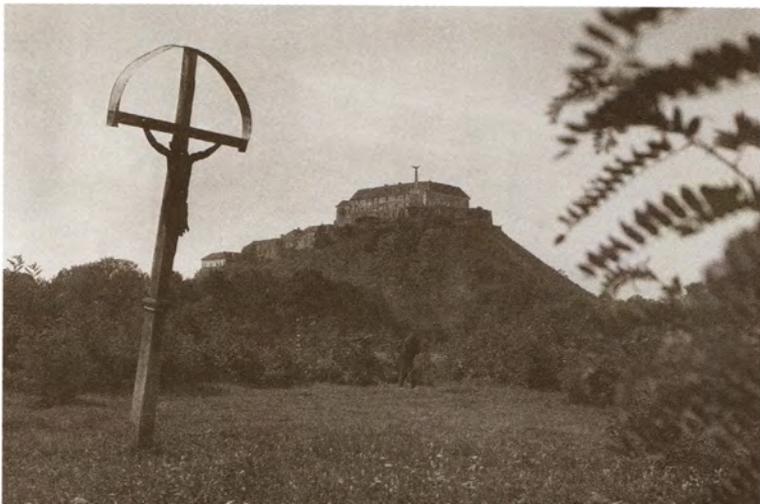
88-90. Mukachevo.

Palanok Castle (1919).

91. Хата біля Мукачева (1919).

91. Chalupa u Mukacheva (1919).

91. A village house near Mukachevo (1919).

92	93
	94

92-94. Мукачево.

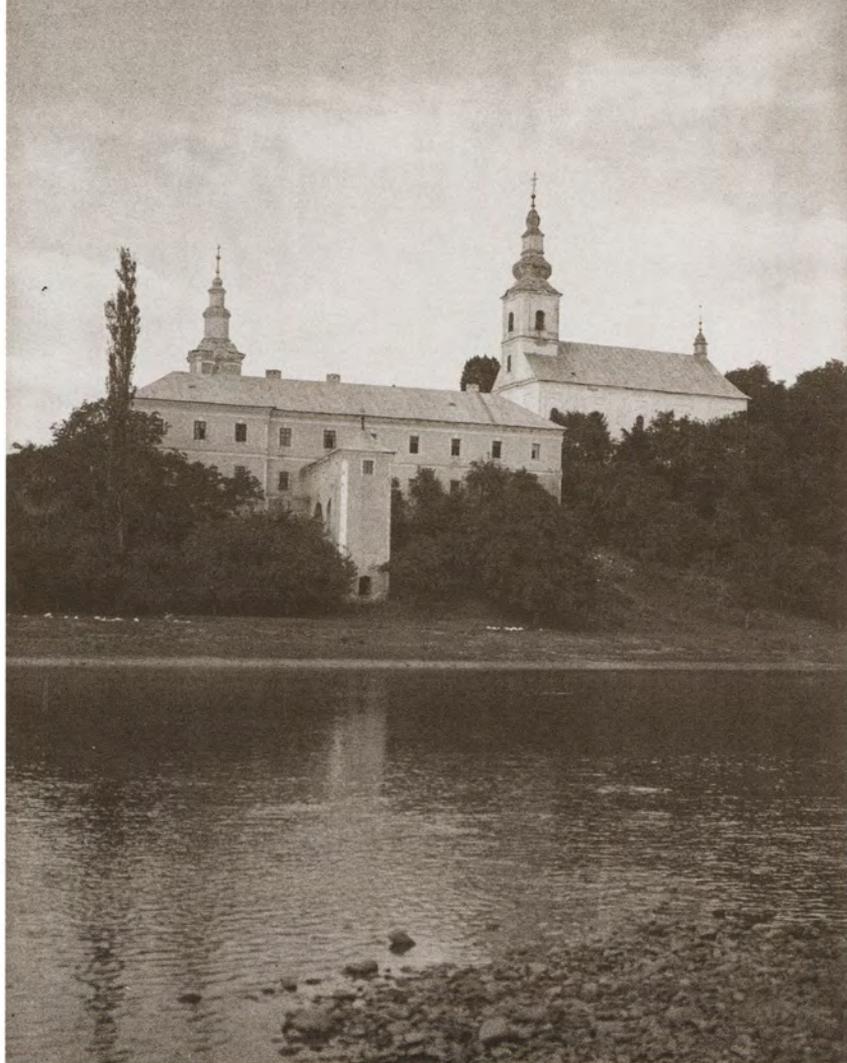
Монастир св. Миколая на Чернечій горі, 1766-1772 (1919).

92-94. Мукачево.

Klášter sv. Mikuláše na Mnišské hoře, 1766-1772 (1919).

92-94. Mukachevo.

Monastery of St. Nicholas at Monks' mountain, 1766-1772 (1919).

95	96	98
	97	99

95. Мукачево.

Римо-католицький костел
св. Мартина, 1903 (1920).

95. Mukachevo.

Římskokatolický kostel
sv. Martina, 1903 (1920).

95. Mukachevo.

St. Martin's Roman Catholic
Church, 1903 (1920).

96-99. Мукачево.

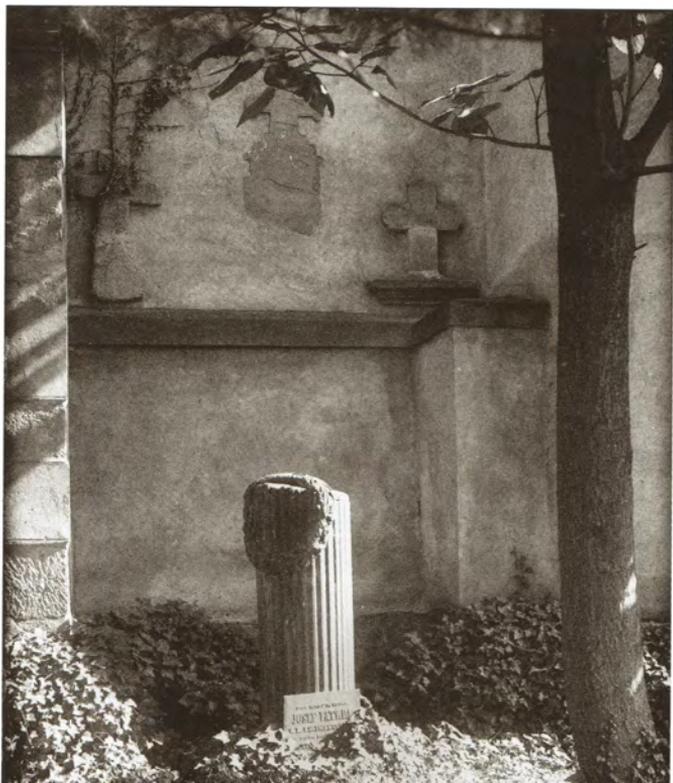
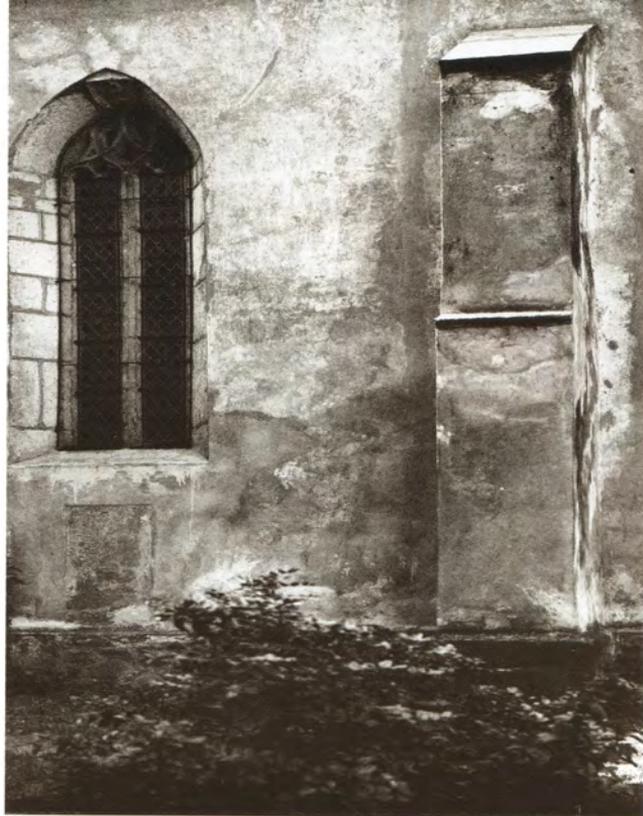
Каплиця св. арх. Михайла,
XIV ст. (1925).

96-99. Mukachevo.

Kaple sv. Michaela Archanděla,
14. st. (1925).

96-99. Mukachevo.

Chapel of St. Michael the
Archangel, 14th century
(1925).

100	101	102	104
		103	105

100-105. Берегово.

100, 101. Римо-католицький костел Воздвиження
Чесного Хреста, 1418, 1846 (1920, 1921).

102. Головний фасад (1921). 104. Північний портал (1925).

103, 105. Південний портал (1921).

100-105. Berehovo.

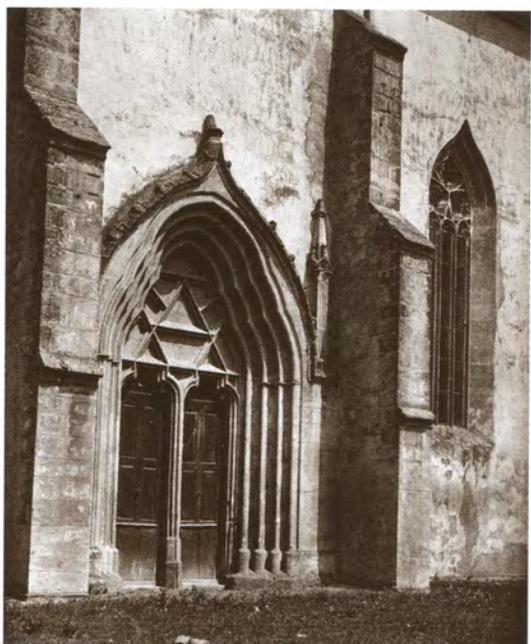
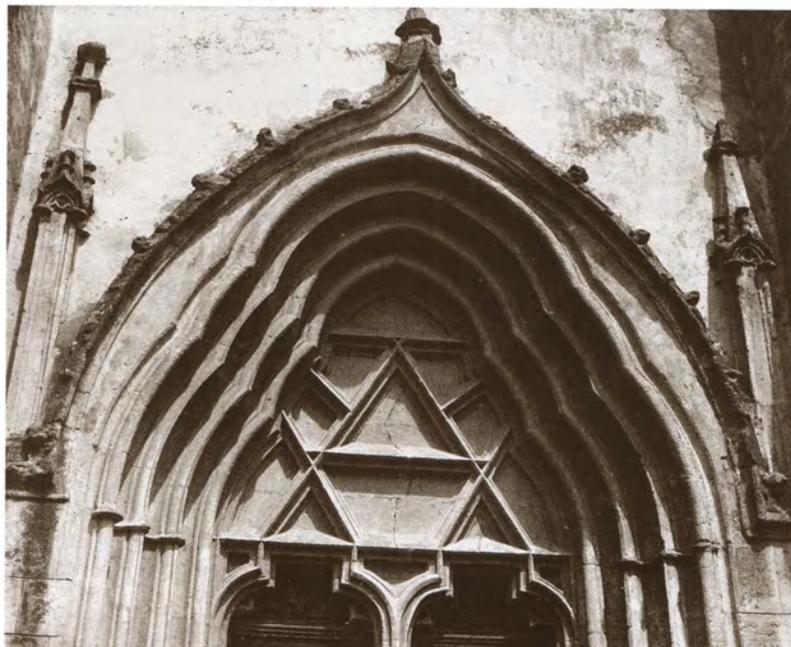
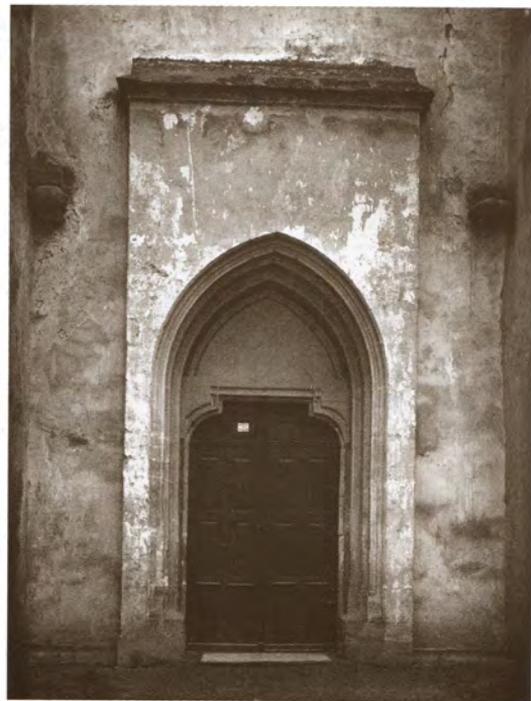
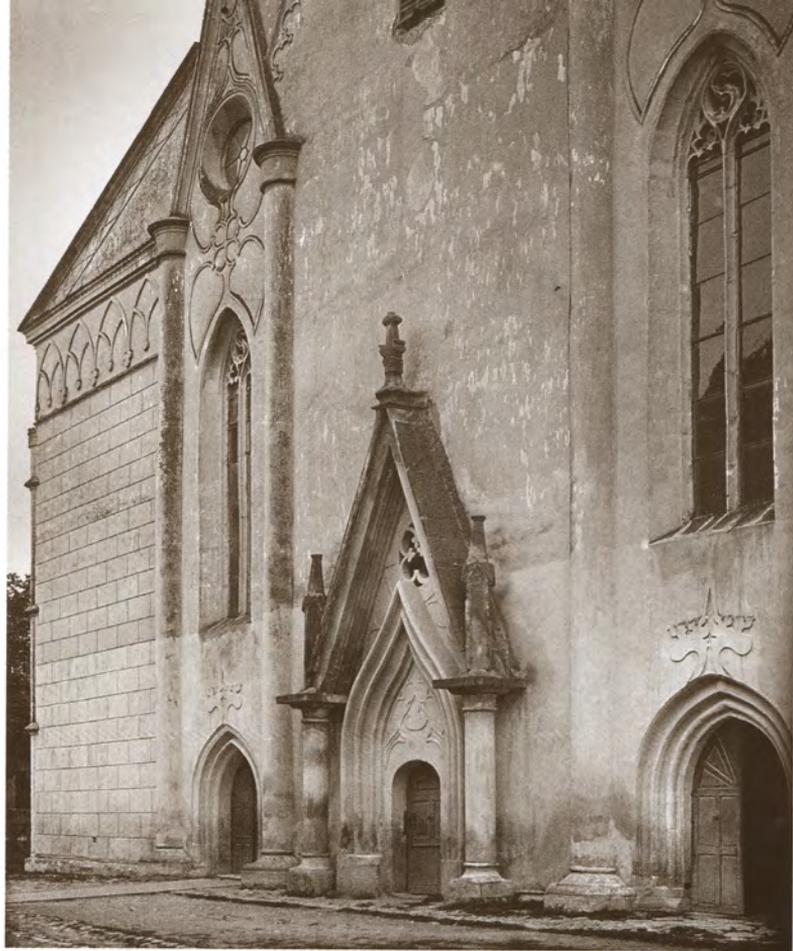
100, 101. Římskokatolický kostel Povýšení sv. Kříže, 1418, 1846 (1920, 1921).

102. Hlavní fasáda (1921). 104. Severní portál (1925). 103, 105. Jižní portál (1921).

100-105. Berehovo.

100, 101. Exaltation of the Holy Cross Roman Catholic Church, 1418, 1846
(1920, 1921). 102. Main façade (1921).

104. North portal (1925). 103, 105. South portal (1921).

106 107

106. Берегово.

Будинок міського суду, 1909 (нині Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці) (1921).

106. Berehovo.

Budova městského soudu, 1909 (nyní Zakarpatský maďarský institut F. Rákócziho) (1921).

106. Berehovo.

Municipal court house, 1909 (now the Ferenc Rákóczi Transcarpathian Hungarian Institute) (1921).

107. Берегово.

Житлові будинки (1921).

107. Berehovo.

Obytné domy (1921).

107. Berehovo.

Town houses (1921).

108 109

108. Берегово.

Будинок уряду Березької жупи, 1890
(нині Берегівський медичний коледж) (1921).

108. Berehovo.

Budova župního úřadu, 1890
(nyní Berehovská zdravotní škola) (1921).

108. Berehovo.

Berehovo local government offices, 1890
(now Berehovo Medical Training School) (1921).

109. Берегово-Ардів (Чепівка).

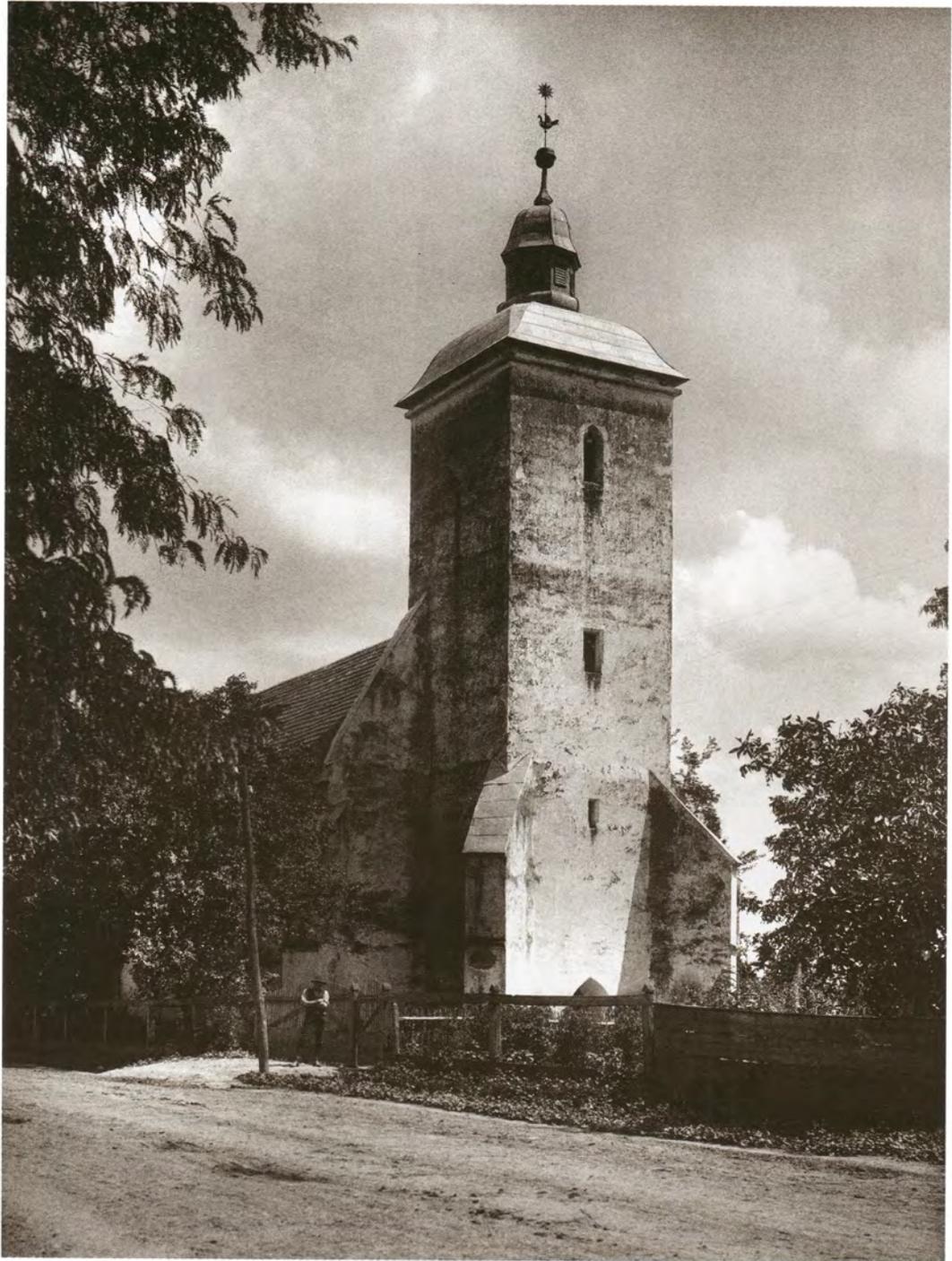
Реформатський храм, XIV ст. (1925).

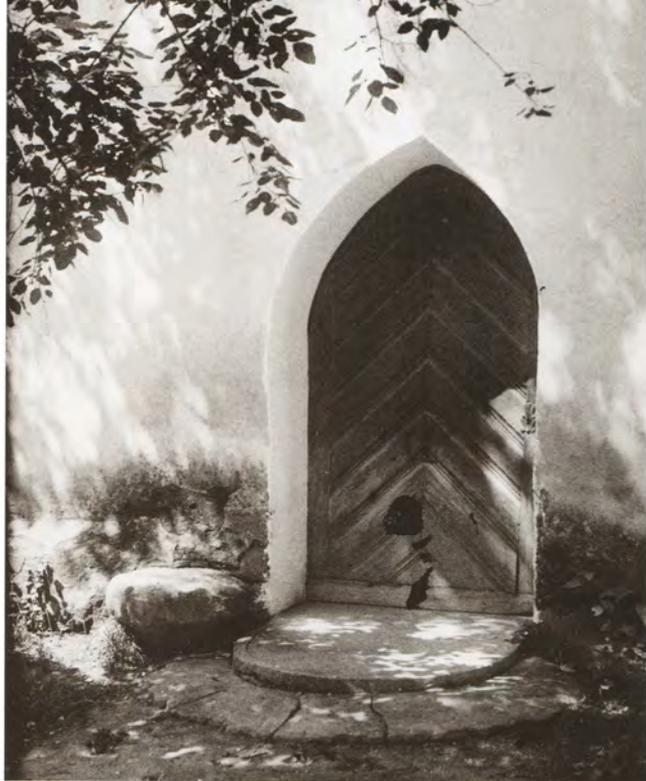
109. Berehovo-Ardiv (Čepivka).

Reformovaný kostel, 14. st. (1925)

109. Berehovo-Ardiv (Chepivka).

The Reformation Church, 14th century (1925).

110	111	112
		113

110-113. Бене (Добросілля).

Берегівський район.

Реформатський храм, XIV ст.

Південний портал. Західний портал.

Контрфорси (1925).

110-113. Bene (Dobrosillja).

Okres Berehovo.

Reformovaný kostel, 14. st.

Jižní portál. Západní portál.

Opěrné pilíře (1925).

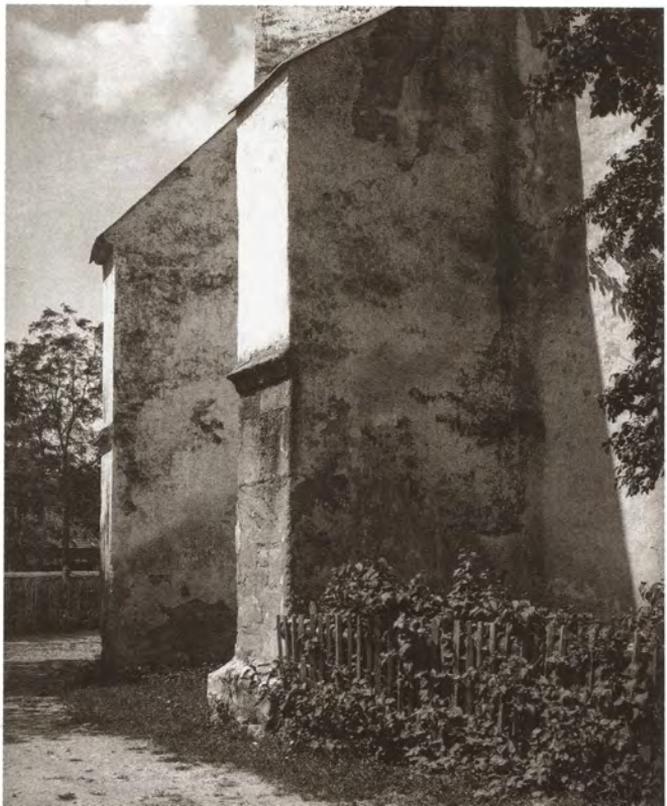
110-113. Bene (Dobrosillya).

Berehovo district.

The Reformation Church, 14th century.

South portal. West portal.

Buttresses (1925).

114	116	117
115		118

114-118. Мужієво.

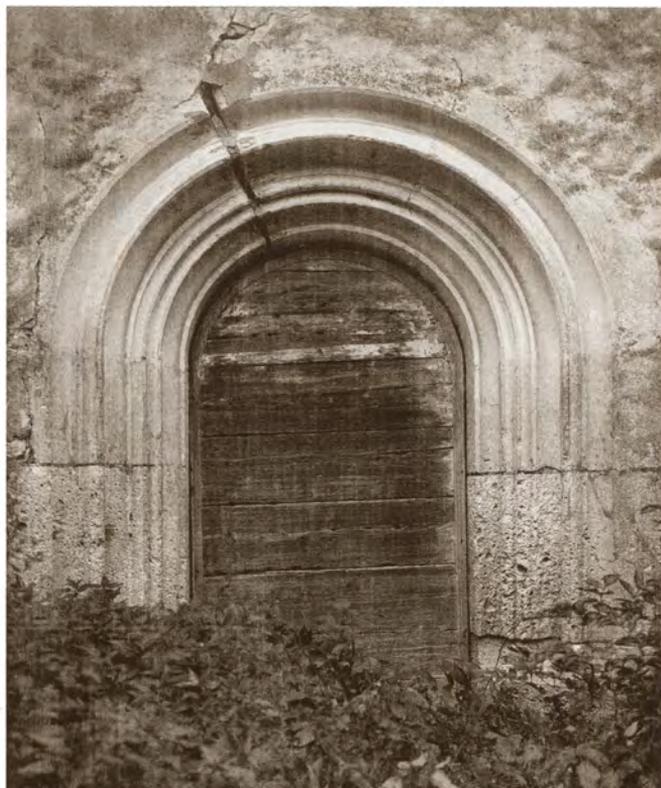
Берегівський район.
Реформатський храм, XIV ст.
Дзвіниця. Готичне вікно.
Західний портал (1921).

114-118. Mužijevo.

Okres Berehovo.
Reformovaný kostel, 14. st.
Zvonice. Gotické okno.
Západní portál (1921).

114-118. Muzhiyevo.

Berehovo district.
The Reformation Church, 14th century.
The bell tower. A gothic window.
West portal (1921).

119	121
120	122

119-122. Мужієво.

Берегівський район.

Руїни римо-католицького костелу, XIV ст. (1925).

119-122. Mužijevo.

Okres Berehovo.

Zříceniny římskokatolického kostela, 14. st. (1925).

119-122. Muzhiyevo.

Berehovo district.

Ruins of the Roman Catholic Church, 14th century (1925).

123	125
124	126

123-126. Кідьовш (Зміївка).

Берегівський район.

123, 124. Реформатський храм,
XIII-XIV ст.

125. Південний портал.

126. Західний портал (1925).

123-126. Kidjovš (Zmijivka).

Okres Berehovo.

123, 124. Reformovaný kostel, 13.-14. st.

125. Jižní portál.

126. Západní portál (1925).

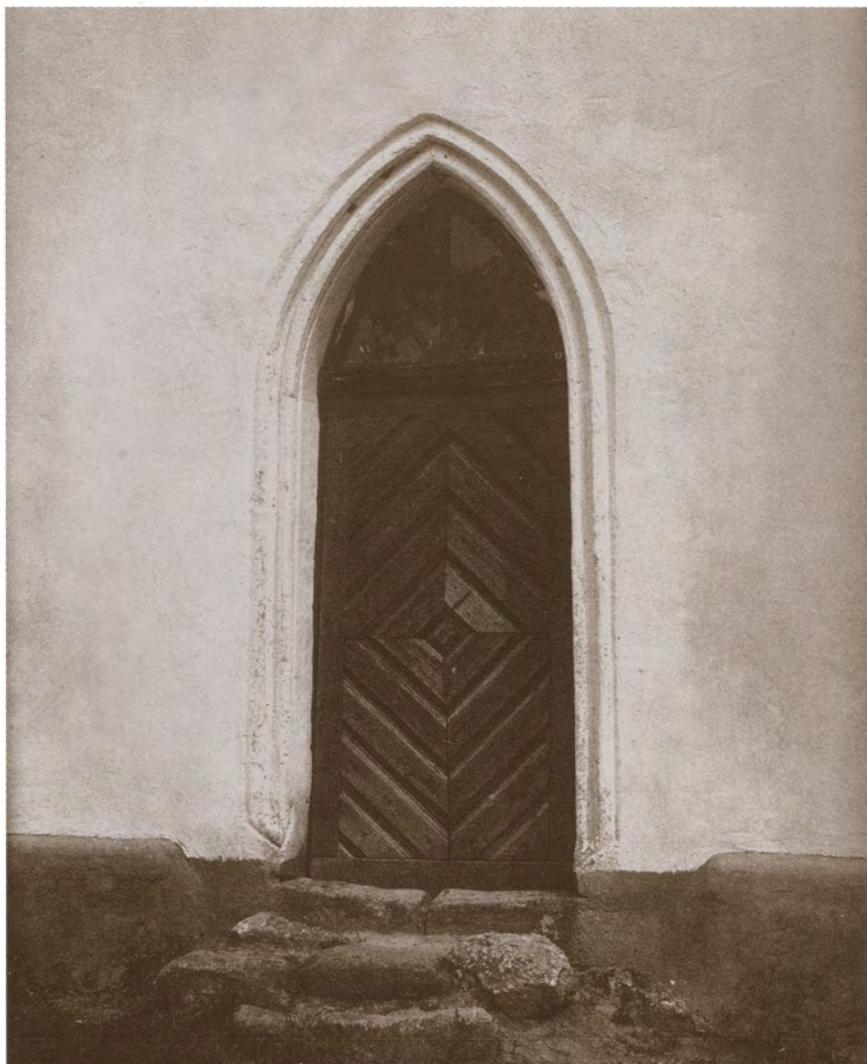
123-126. Kidyovsh (Zmiyivka).

Berehovo district.

123, 124. The Reformation Church,
13th-14th century.

125. South portal.

126. West portal (1925).

127	129
128	

127-129. Четфалва (Четово).

Берегівський район.

127, 128. Реформатський храм,
XV ст., і дзвіниця, XVIII ст.

129. Сільські будинки (1921).

127-129. Četfalva (Četovo).

Okres Berehovo.

127, 128. Reformovaný kostel,
15. st., a zvonice, 18. st.

129. Vesnické domy (1921).

127-129. Chetfalva (Chetovo).

Berehovo district.

127, 128. The Reformation Church,
15th century, and bell tower, 18th
century.

129. Village houses (1921).

130	131	133	135
	132	134	136

130-136. Виноградів (Севлюш).

130. Римо-католицький костел Вознесіння Господнього, XIV ст. (1921).

131. Двері й вікно закристії.

132. Контрфорс північної стіни.

133. Санктуарій.

134. Південний портал.

135. Західний портал.

136. Деталь південної стіни (1925).

130-136. Vynohradiv (Sevljuš).

130. Římskokatolický kostel Nanebevstoupení Páně, 14. st. (1921).

131. Dveře a okno v sakristie.

132. Opěrný oblouk severní stěny.

133. Sanktuárium.

134. Jižní portál.

135. Západní portál.

136. Detail jižní stěny (1925).

130-136. Vynohradiv (Sevlyush).

130. Ascension of Our Lord Roman Catholic Church, 14th century (1921).

131. Door and window of the sacristy.

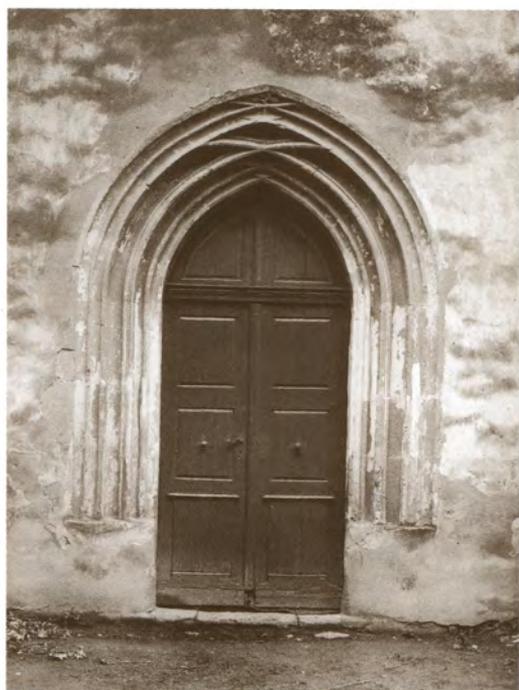
132. Buttress of the north wall.

133. Sanctuarium.

134. South portal.

135. West portal.

136. A detail of the south wall (1925).

137-140. Виноградів (Севлюш).

137, 139. Палац барона Перені, XIV, XVII ст. (1921, 1925).

138. Кутова башта (1920). 140. Північний фасад (1925).

137-140. Vynohradiv (Sevljuš).

137, 139. Palác barona Perényiho, 14., 17. st. (1921, 1925).

138. Rohová věž (1920). 140. Severní fasáda (1925).

137-140. Vynohradiv (Sevlyush).

137, 139. Baron Perényi's palace 14th and 17th century (1921, 1925).

138. A corner tower (1920).

140. North façade (1925).

137	139
138	140

141 142
143

141. Виноградівські виноградники (1920).

141. Vynohradivské vinohrady (1920).

141. Vynohradiv vineyards (1920).

142. Виноградів (Севлюш).

Дерев'яна стодола і оборіг (1925).

142. Vynohradiv (Sevljuš).

Dřevěná stodola a tzv. oboroh na slámu a seno (1925).

142. Vynohradiv (Sevlyush).

A wooden barn and covered hay stack (1925).

143. Тісауйгей (Нове Село).

Виноградівський район.

Великоднє калатало (1921).

143. Tisaujhej (Nove Selo).

Okres Vynohradiv.

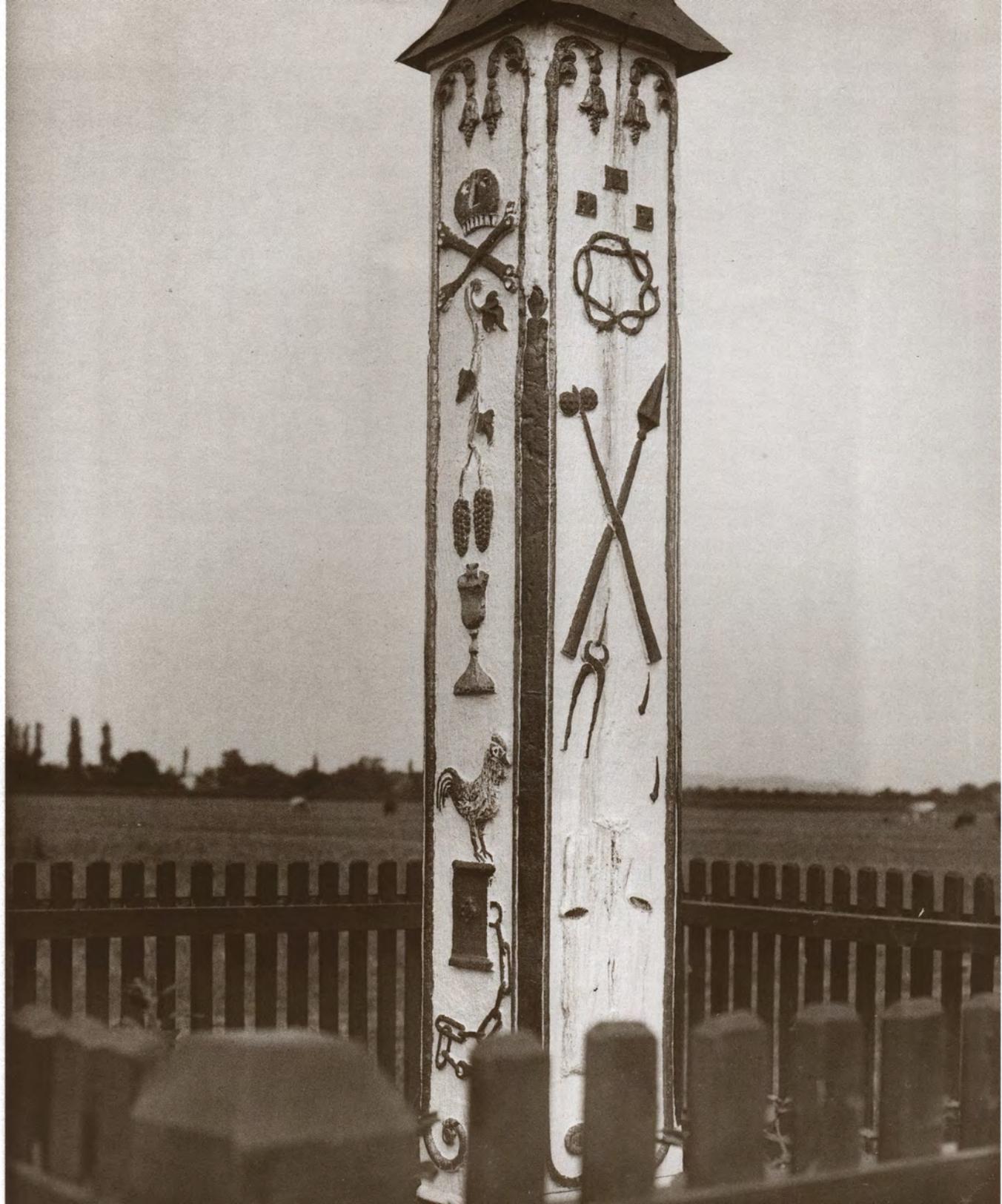
Velikonoční klapačka (1921).

143. Tisauyhey (Nove Selo).

Vynohradiv district.

An Easter ceremony wood chime (klepach, kalatalo) (1921).

144	145
	146

144-146. Олешник.

Виноградівський район.

144, 145. Дерев'яне розп'яття.

146. Надгробні хрести (1925).

144-146. Olešnyk.

Okres Vynohradiv.

144, 145. Dřevěný krucifix.

146. Náhrobní kříže (1925).

144-146. Oleshnyk.

Vynohradiv district.

144, 145. A wooden crucifix.

146. Cemetery crosses (1925).

	148	150
147	149	151

147-151. Матієво.

Виноградівський район.

147, 151. Реформатський храм. 148. Південний портал. 149. Вхід до закрестії.
150. Західний портал (1925).

147-151. Matijevo.

Okres Vynohradiv.

147, 151. Reformovaný kostel. 148. Jižní portál. 149. Vchod do sakristie.
150. Západní portál (1925).

147-151. Matiyevovo.

Vynohradiv district.

147, 151. The Reformation Church. 148. South portal. 149. Entrance to sacristy.
150. West portal (1925).

152			
153	154	155	156

152-156. Підвиноградів (Ардовець).

Виноградівський район.

Реформатський храм, XV ст. (1925).

Зруйнований у 1950-х.

152-156. Pidvynohradiv (Ardovec).

Okres Vynohradiv.

Reformovaný kostel, 15. st. (1925).

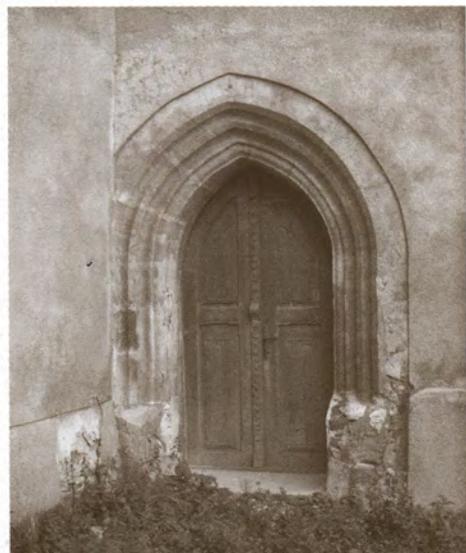
Zbouraný v 50. letech 20. stol.

152-156. Pidvynohradiv (Ardovets).

Vynohradiv district.

The Reformation Church, 15th century (1925).

Ruined in the 1950s.

157

157. Королево.

Виноградівський район.
Руїни замку (1925).

157. Korolevo.

Okres Vynohradiv.
Zříceniny hradu (1925).

157. Korolevo.

Vynohradiv district.
Ruins of the castle (1925).

114

158	160	161
159		162

158-161. Веряця.

Виноградівський район.

158. Крита церковна брама.

159. Придорожній хрест.

160. Ганок хати. 161. Сільська хата (1925).

158-161. Verjacja.

Okres Vynohradiv.

158. Krytá kostelní brána. 159. Kříž.

160. Veranda vesnického domu.

161. Vesnický dům (1925).

158-161. Veryatsya.

Vynohradiv district.

158. Covered church gate. 159. Crucifix.

160. Porch of a village house.

161. A village house (1925).

162. Черна.
Виноградівський район.
Сільська хата (1925).

162. Černa.
Okres Vynohradiv.
Vesnická chalupa (1925).

162. Cherna.
Vynohradiv district.
A village house (1925).

			164
163	165	166	167

163. Холмовець (Хлумець).

Виноградівський район.

Церква Всіх Святих, 1669 (1920).

Перенесена в Добрижков (Чеська Республіка) 1937.

163. Cholmovec (Chlumec).

Okres Vynohradiv.

Kostel Všeoh Svatých, 1669 (1920).

Převezon do Dobříkova (Čechy) 1937.

163. Kholmovets (Khlumets).

Vynohradiv district.

Church of All Saints, 1669 (1920).

Transferred to Dobříkov (Bohemia) in 1937.

164-167. Новоселиця.

Виноградівський район.

Церква Успіння Пр. Богородиці,
1669 (1925).

164-167. Novoselycja.

Okres Vynohradiv.

Kostel Zesnutí Bohorodičky,
1669 (1925).

164-167. Novoselytsya.

Vynohradiv district.

Church of the Assumption of the
Virgin Mary, 1669 (1925).

168	169
	170

168-170. Дюла (Юлівці).

Виноградівський район.

168. Реформатський храм XV ст.

і дзвіниця XVIII ст.

169. Південне вікно нефа.

170. Південне вікно святилища (1925).

168-170. Djula (Julivci).

Okres Vynohradiv.

168. Reformovaný kostel, 15. st.,

a zvonice, 18. st.

169. Okno v jižní zdi lodi.

170. Okno v jižní zdi presbytáře (1925).

168-170. Dyula (Yulivtsi).

Vynohradiv district.

168. The Reformation Church, 15th century,
and bell tower, 18th century.

169. South window of the nave.

170. South window of the sanctuary (1925).

171	173	175
172	174	176

171-176. Чорнотисів (Чорний Ардів).

Виноградівський район.

171-173. Римо-католицький костел
св. Розалії, XIII, XV ст.

174. Вікна святилища. 175. Західний портал.

176. Вікно закрестії (1925).

171-176. Čornotysiv (Čornyj Ardiv).

Okres Vynohradiv.

171-173. Římskokatolický kostel sv. Rozálie, 13., 15. st.

174. Okna v presbytáři. 175. Západní portál.

176. Okno sakristie (1925).

171-176. Chornotysiv (Chornyy Ardiv).

Vynohradiv district.

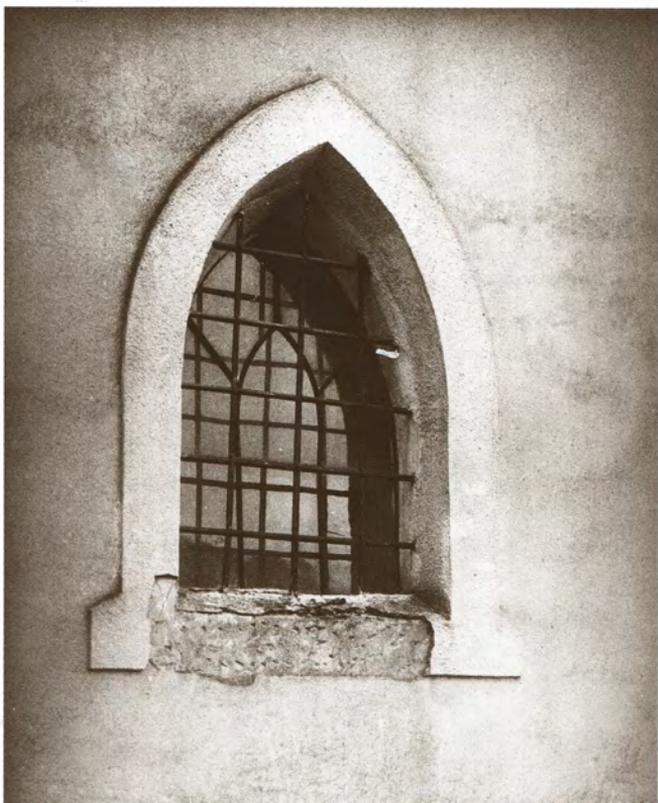
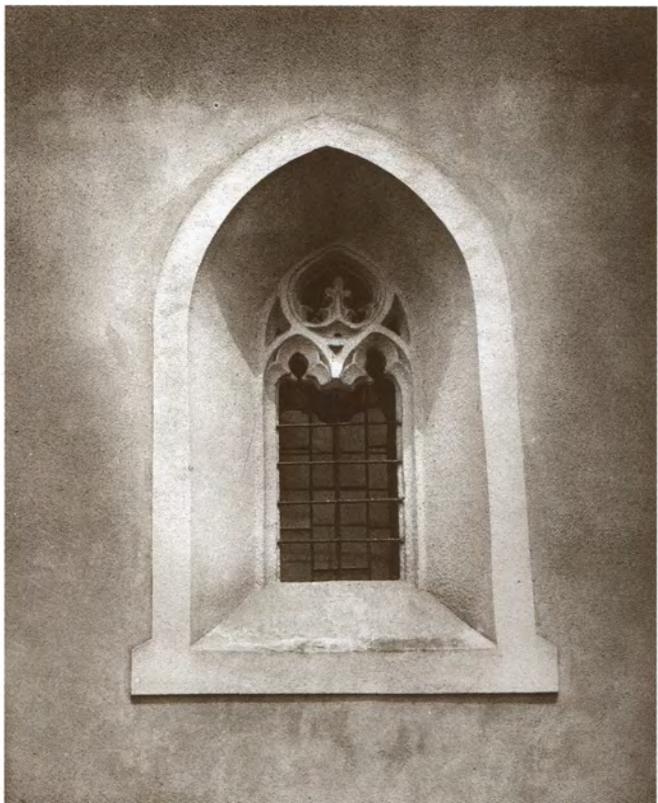
171-173. The Roman Catholic Church
of St. Rosalia, 13th to 15th century.

174. Windows of the sanctuary.

175. West portal.

176. Window of the sacristy (1925).

177	180
178	179

177-180. Аклі (Клинове).

Виноградівський район.

Реформатський костел, XV ст. (1925).

177-180. Akli (Klynovе).

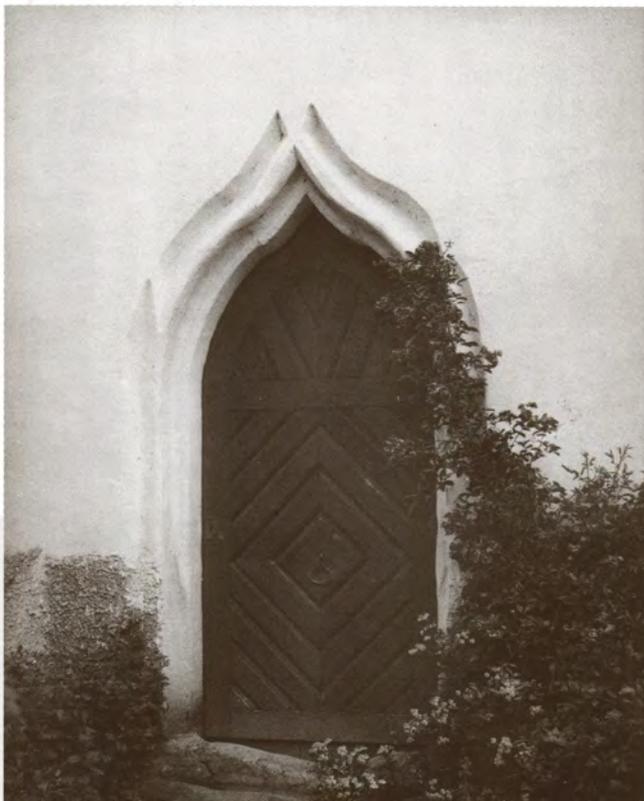
Okres Vynohradiv.

Reformovaný kostel, 15. st. (1925).

177-180. Akli (Klynovе).

Vynohradiv district.

The Reformation Church, 15th century (1925).

181	183	184
-----	-----	-----

182

181-184. Довге.

Іршавський район.

Палац-замок, перша половина XVIII ст. (1921).

181-184. Dovhe.

Okres Iršava.

Zámek, 1. pol. 18. stol. (1921).

181-184. Dovhe.

Irshava district.

Chateau, first half of the 18th century (1921).

185 186

185, 186. Міжгір'я (Волове).

Греко-католицька церква
св. арх. Михайла, 1803
(1925).

185, 186. Mižhirja (Volove).

Řeckokatolický kostel
sv. Michaela Archanděla, 1803
(1925).

185, 186. Mizhirya (Volove).

The Greek Catholic Church
of St. Michael the Archangel,
1803 (1925).

187	189
188	

187-189. Міжгір'я (Волове).

Діти в народному одязі.

Жінка в народному одязі.

Три покоління (1920).

187-189. Mižhirja (Volove).

Děti v lidových krojích.

Žena v lidovém kroji.

Tři generace (1920).

187-189. Mizhhirya (Volove).

Children in traditional costumes.

A woman in traditional dress.

Three generations of a family
(1920).

190. Міжгір'я-Прохідне.

Кутові з'єднання на будівлі хліва (1925).

190. Mižhirja-Prochidne.

Rohová vazba trámů chléva (1925).

190. Mizhirya-Prokhidne.

The corner joints of a barn (1925).

191. Міжгір'я-Прохідне.

Мінеральне джерело (1925).

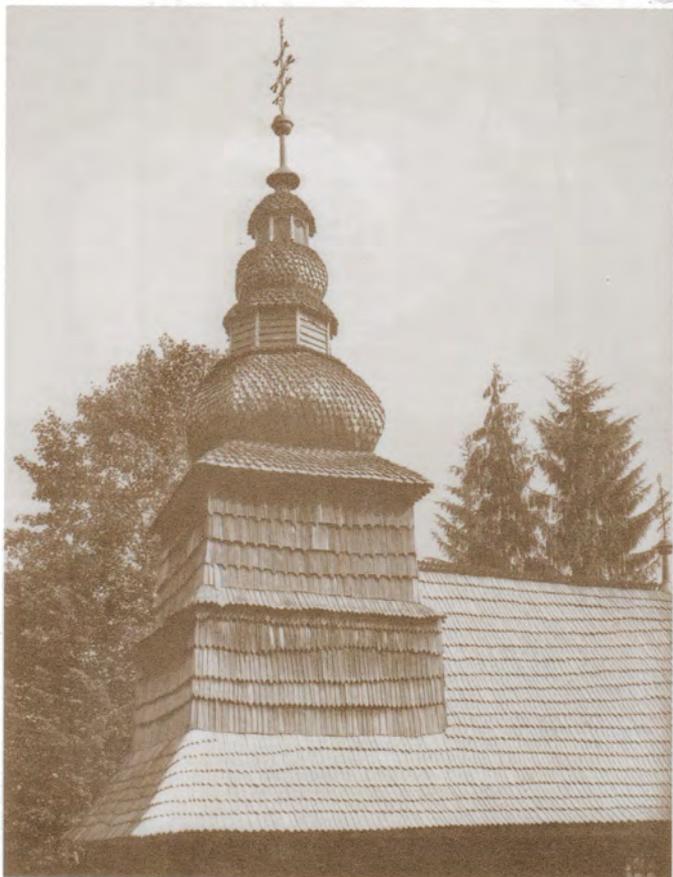
191. Mižhirja-Prochidne.

Minerální pramen (1925).

191. Mizhirya-Prokhidne.

A well for mineral water (1925).

192	194
193	

192-194. Розтока.

Міжгірський район.

192, 193. Церква Введення Пр. Богородиці, 1759.

194. Двері хліва (1925).

192-194. Roztoka.

Okres Mižhirja.

192, 193. Kostel Uvedení přesvaté Bohorodičky do chrámu, 1759.

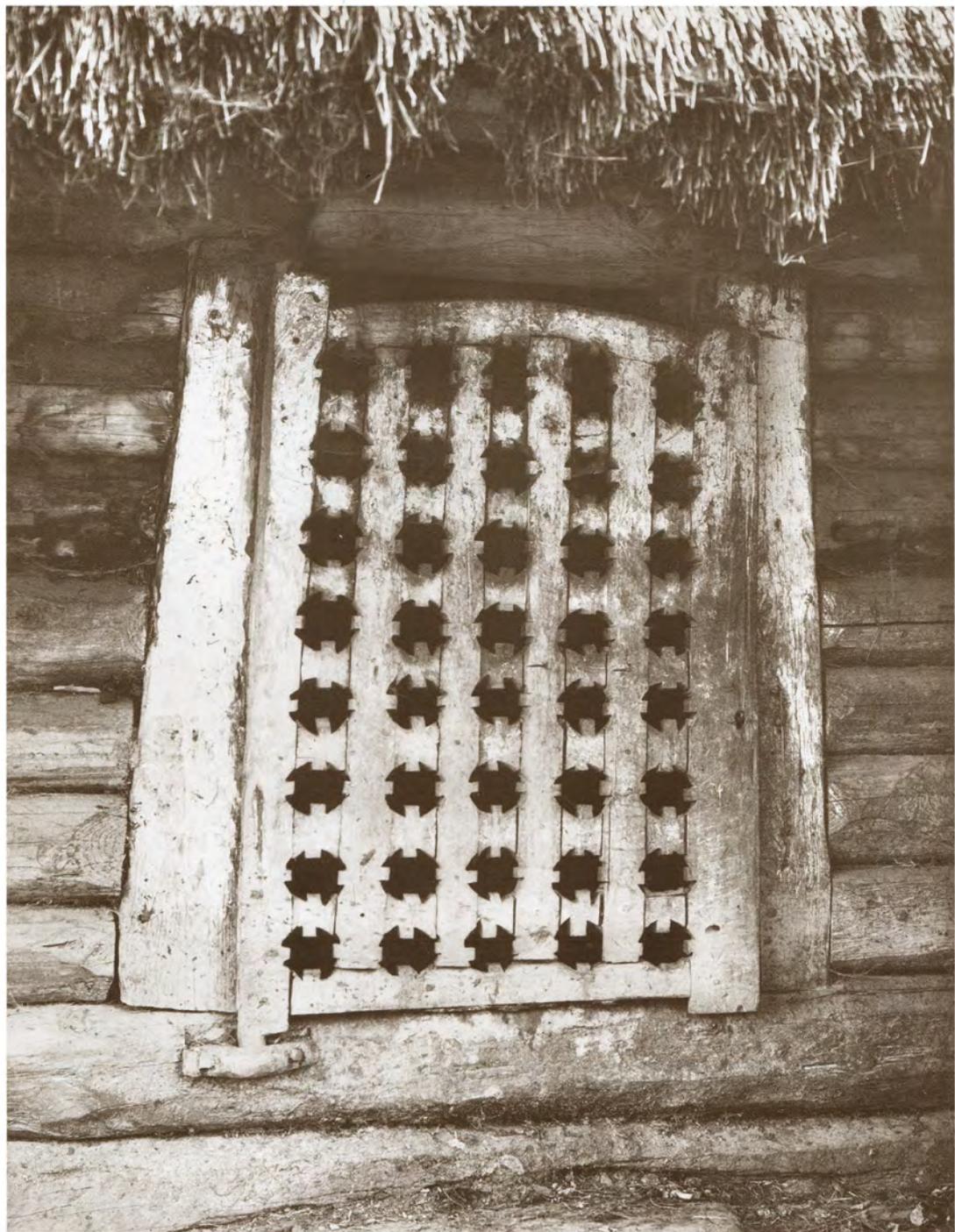
194. Dveře chléva (1925).

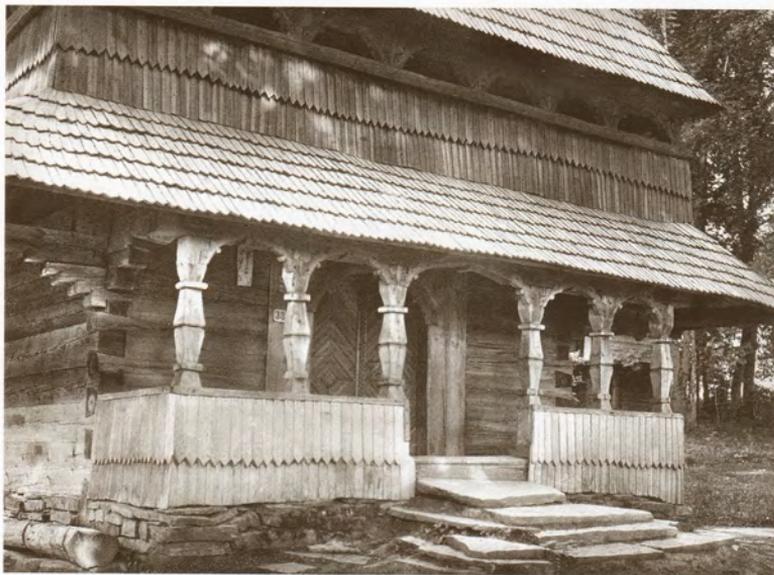
192-194. Roztoka.

Mizhhirya district.

192, 193. Church of the Presentation of the Blessed Virgin Mary, 1759.

194. The door of a barn (1925).

195 196 197

195-197. Пилипець.

Міжгірський район.

Церква Різдва Пр. Богородиці, 1780 (1921).

195-197. Руплес.

Okres Mižhirja.

Kostel Narození Bohorodičky, 1780 (1921).

195-197. Руппєтс.

Mizhhirya district.

Church of the Nativity of the Blessed Virgin
Mary, 1780 (1921).

198	200	201
199		202

198-200. Репинне.

Міжгірський район.

Церква св. Дмитрія, 1780 (1925).

198-200. Рерунне.

Okres Mižhirja.

Kostel sv. Dimitrije, 1780 (1925).

198-200. Рерунне.

Mizhhirya district.

The Church of St. Demetrius, 1780 (1925).

201, 202. Репинне.

Міжгірський район.

Дерев'яний критий міст на дорозі Репинне-Сойми.

Сільська хата (1925).

201, 202. Repynne.

Okres Mižhirja.

Krytý most na silnici Repynne-Sojmy.

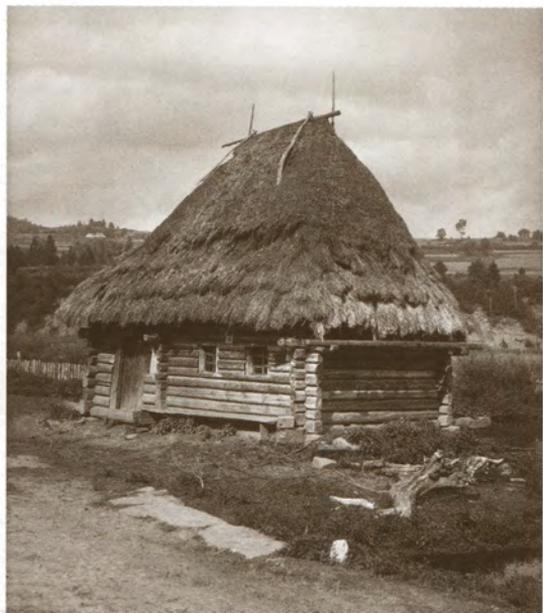
Vesnická chalupa (1925).

201, 202. Repynne.

Mizhhirya district.

A covered wooden bridge on the Repynne-Sojmy road.

A village house (1925).

203	204	205	206
		207	

203, 204. Сухий.

Міжгірський район.

Капличка з розп'яттям. Дзвіниця (1925).

203, 204. Suchyj.

Okres Mižhirja.

Kaple a krucifix. Zvonice (1925).

203, 204. Sukhyy.

Mizhhirya district.

The chapel with a crucifix. The bell tower (1925).

205, 206. Верхній Бистрий.

Міжгірський район.

Церква св. Миколая, XVIII ст. (1925).

Спалена 1935.

205, 206. Verchnij Bystryj.

Okres Mižhirja.

Kostel sv. Mikuláše, 18. st. (1925).

Spálen 1935.

205, 206. Verkhniy Bystryj.

Mizhhirya district.

The Church of St. Nicholas, 18th century (1925).

This Church was burned down in 1935.

207. Тюшка.

Міжгірський район.

Ганок церкви св. Миколая, 1808 (1925).

Згоріла 2000.

207. Tjuška.

Okres Mižhirja.

Vchodová galérie chrámu sv. Mikuláše, 1808 (1925).

Shořel 2000.

207. Tyushka.

Mizhhirya district.

The porch of the Church of St. Nicholas, 1808 (1925).

This Church was burned down in 2000.

208	210
209	

208, 209. Майдан.

Міжгірський район.

Церква св. Миколая, XVIII ст. (1925).

Спалена 1974.

208, 209. Majdan.

Okres Mižhirja.

Kostel sv. Mikuláše, 18. st. (1925).

Spálen 1974.

208, 209. Maydan.

Mizhhirya district.

The Church of St. Nicholas, 18th century (1925). This Church was burned down in 1974.

210. Негровець.

Міжгірський район.

Дерев'яний критий міст (1925).

210. Nehrovec.

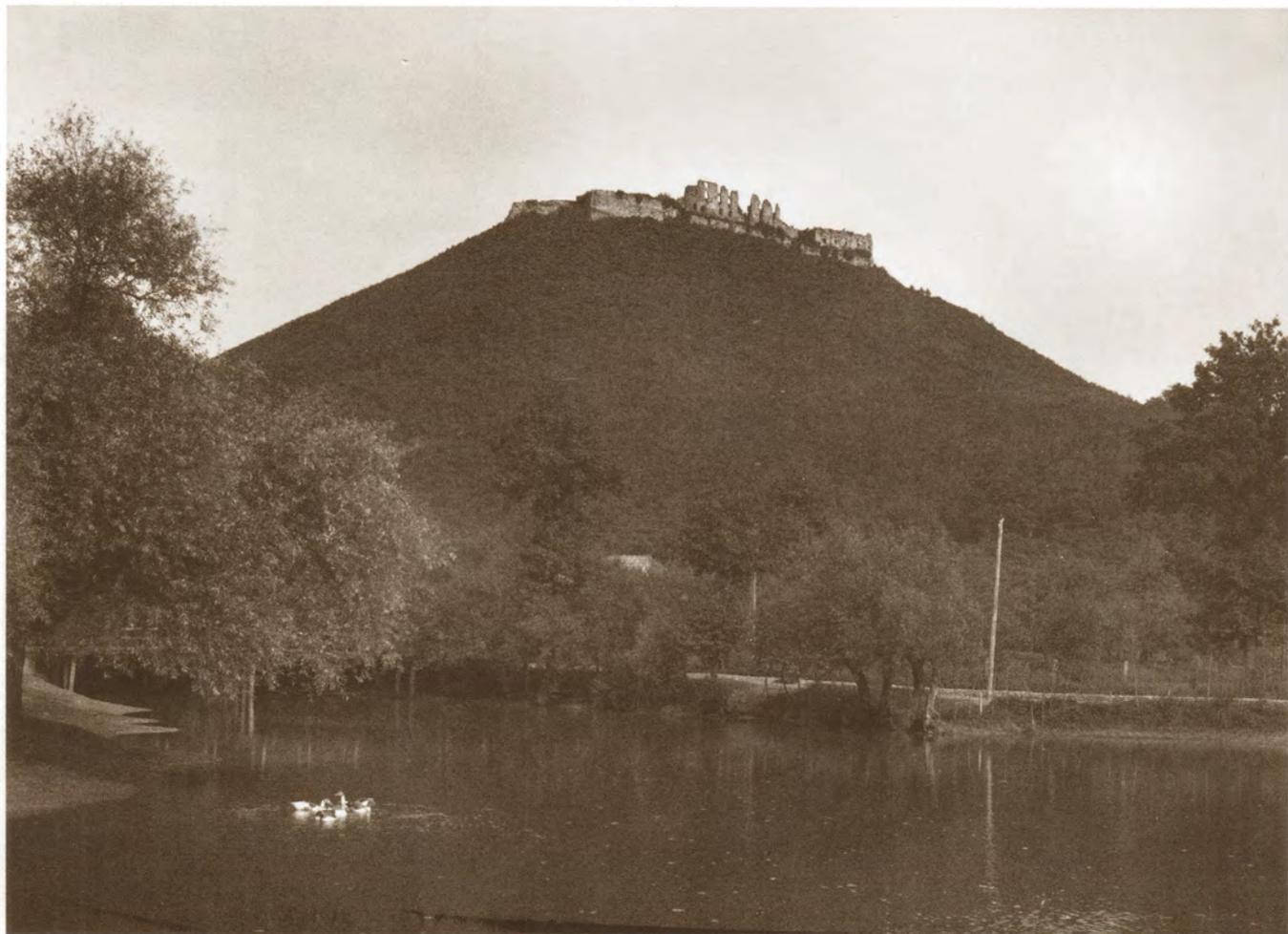
Okres Mižhirja.

Dřevěný krytý most (1925).

210. Nehrovets.

Mizhhirya district.

A wooden covered bridge (1925).

211|212

211, 212. Хуст.

Руїни Хустського замку (1925, 1920).

211, 212. Chust.

Zříceniny Chustského hradu (1925, 1920).

211, 212. Khust.

The ruins of Khust Castle (1925, 1920).

213	215	217
214	216	

213-217. Хуст.
Реформатський храм
св. Єлизавети (1925).
213-217. Chust.
Reformovaný kostel
sv. Alžběty (1925).
213-217. Khust.
St. Elizabeth Reformation
Church (1925).

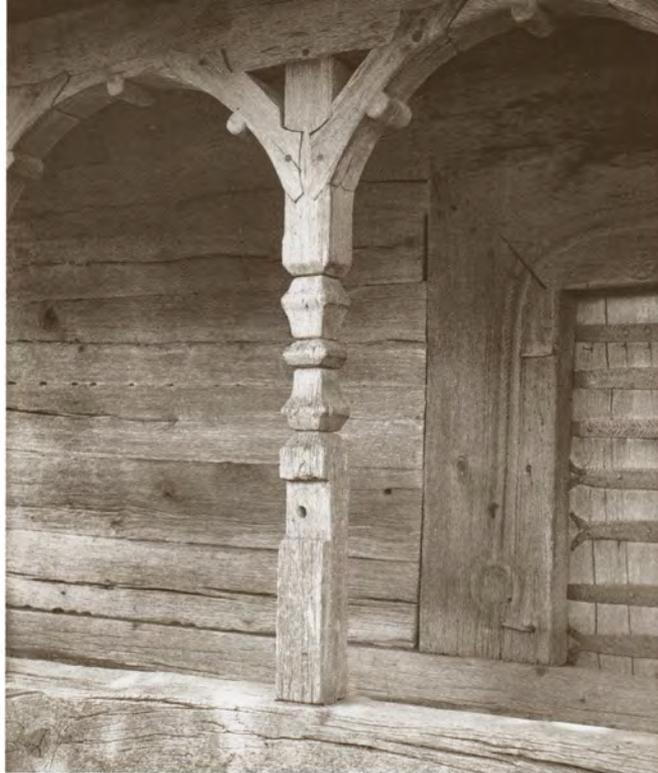

218

218. Данилово.
Хустський район.
Біля соляної криниці (1921).

218. Danylovo.
Okres Chust.
U solného pramene (1921).

218. Danylovo.
Khust district.
A salt water well (1921).

219	221	222
220		223

219, 221. Нижне Селище. Хустський район.
Церква св. Параскеви, 1641 (1925).
Перенесена в Бланско (Чеська Республіка) 1937.

219, 221. Nyžnje Selyšče. Okres Chust.
Kostel sv. Paraskevvy, 1641 (1925).
Převezen do Blanska (Morava) 1937.

219, 221. Nyzhnye Selyshche. Khust district.
The Church of St. Paraskeva, 1641 (1925).
Moved to Blansko (Moravia) in 1937.

220. Нанково. Хустський район.
Кутове з'єднання брусів хати (1925).

220. Nankovo. Okres-Chust.
Rohová vazba trámů chalupy (1925).

220. Nankovo. Khust district.
The corner joints of a house (1925).

**222, 223. Стеблівка
(Салдобош).**

Хустський район.

222. Західний фасад церкви
Різдва Пр. Богородиці,
1794 (1920). Згоріла 1994.

223. Сільська хата (1925).

**222, 223. Steblivka
(Saldoboš).**

Okres Chust.

222. Západní fasáda kostela
Narození Bohorodičky,
1794 (1920). Shořel 1994.

223. Vesnická chalupa (1920).

**222, 223. Steblivka
(Saldobosh).**

Khust district.

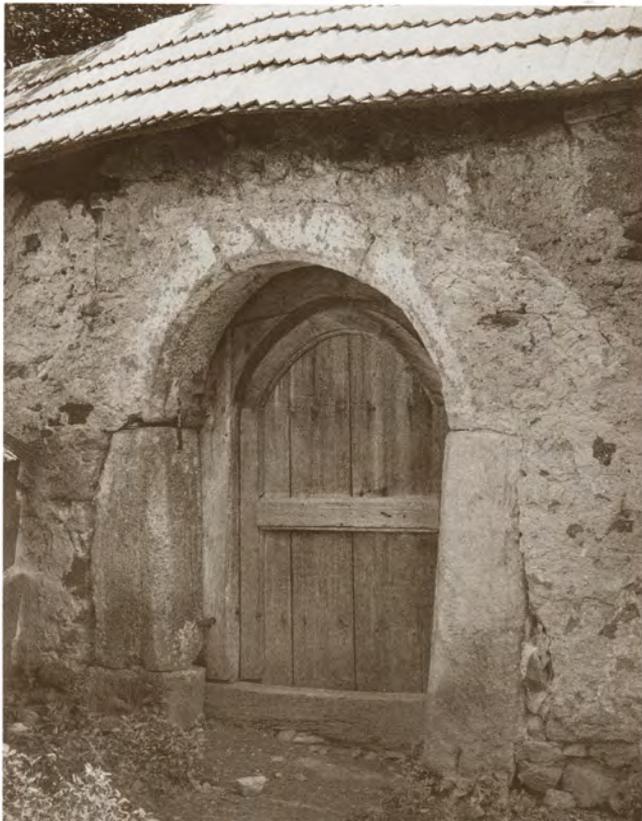
222. West façade of the Church
of the Nativity of the Virgin
Mary, 1780 (1920). This
Church burned down in 1994.

223. A village house (1925).

224	226
225	227

224-227. Вишково.

Хустський район.

224. Контрфорс південної стіни
реформатського храму.

225. Вхід у двір храму.

226, 227. Традиційні хати (1925).

224-227. Vyškovo.

Okres Chust.

224. Opěrný oblouk jižní stěny
reformovaného kostela.

225. Vchod do dvora kostela.

226, 227. Tradiční chalupy (1925).

224-227. Vyshkovo.

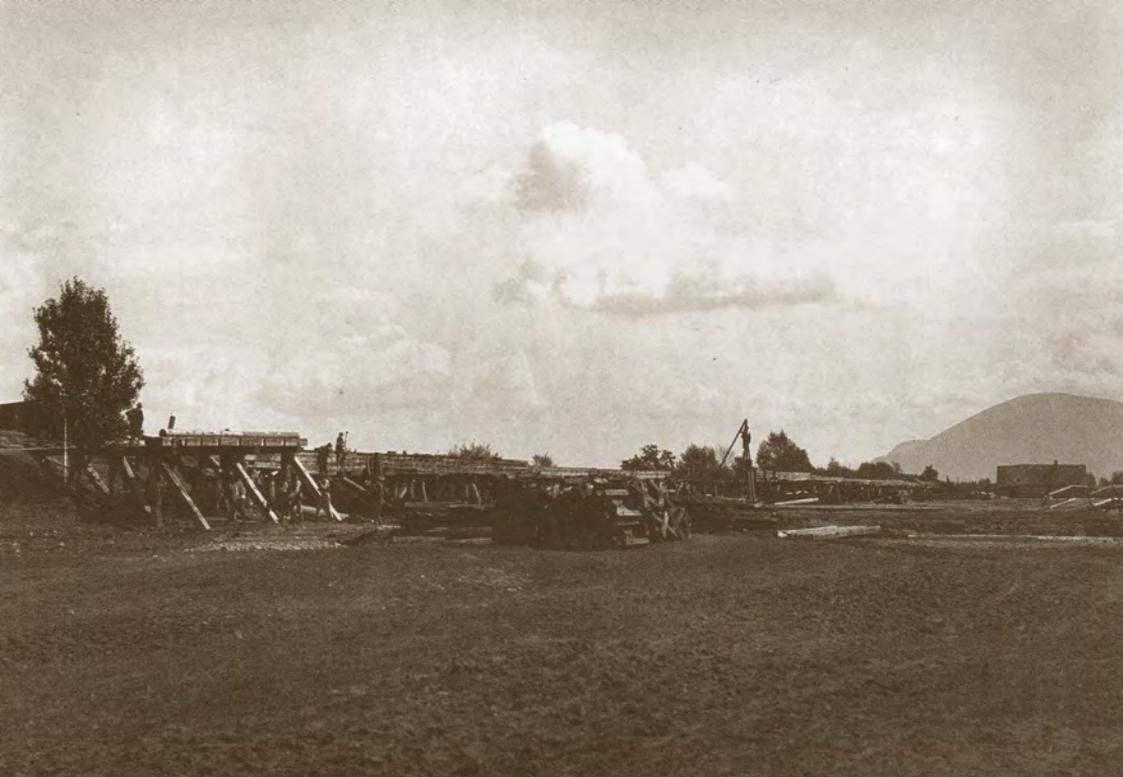
Khust district.

224. A buttress of the south wall
of the Reformation Church.

225. Entrance into the yard of the Church.

226, 227. Traditional houses (1925).

228	230	231
229		232

228-230. Буштино.

Тячівський район.

Будівництво мосту (1920).

Буйволи (1921).

228-230. Buštyno.

Okres Tjačiv.

Stavba mostu (1920).

Buvoli (1921).

228-230. Bushtyno.

Tyachiv district.

Construction
of the bridge (1920).

Buffaloes (1921).

231. Руське Поле (Велике Урмезієво).

Тячівський район. Церква св. Миколая,
XVII ст. (1925). Розібрана 1965.

231. Ruske Pole (Velyke Urmezijevo).

Okres Tjačiv. Kostel sv. Mikuláše, 17. st.
(1925). Zničen 1965.

231. Ruske Pole (Velyke Urmeziyevvo).

Tyachiv district. The Church of St. Nicholas,
17th century (1925). Dismantled in 1965.

232. Руське Поле (Мале Урмезієво).

Тячівський район. Церква св. Івана
Хрестителя, XVIII ст. (1921).
Розібрана 1965.

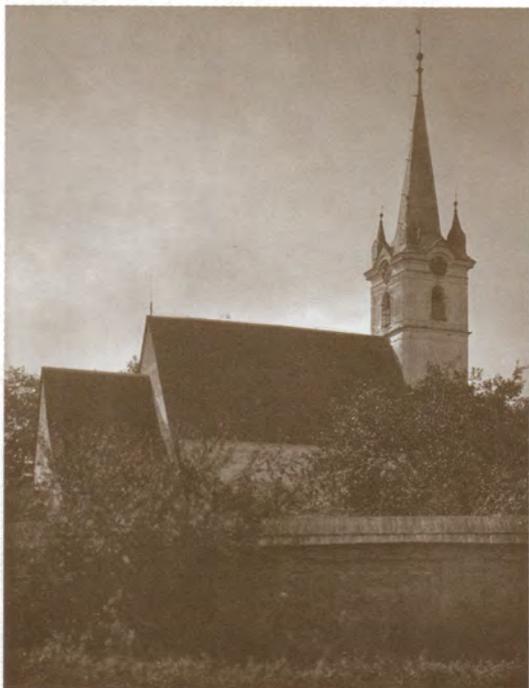
232. Ruske Pole (Male Urmezijevo).

Okres Tjačiv. Kostel sv. Jana Křtitele, 18. st.
(1921). Zničen 1965.

232. Ruske Pole (Male Urmeziyevvo).

Tyachiv district. The Church of St. John the
Baptist, 18th century (1921).
Dismantled in 1965.

233	235	237
234	236	238

233-238. Тячів.

233, 234. Реформатський храм, XIII ст. (1920, 1925).

235. Східне вікно святилища.

236. Південний портал.

237. Південне вікно.

238. Західний портал (1925).

233-238. Tjačiv.

233, 234. Reformovaný kostel, 13. st. (1920, 1925).

235. Okno ve východní zdi presbytáře.

236. Jižní portál.

237. Jižní okno.

238. Západní portál (1925).

233-238. Tyachiv.

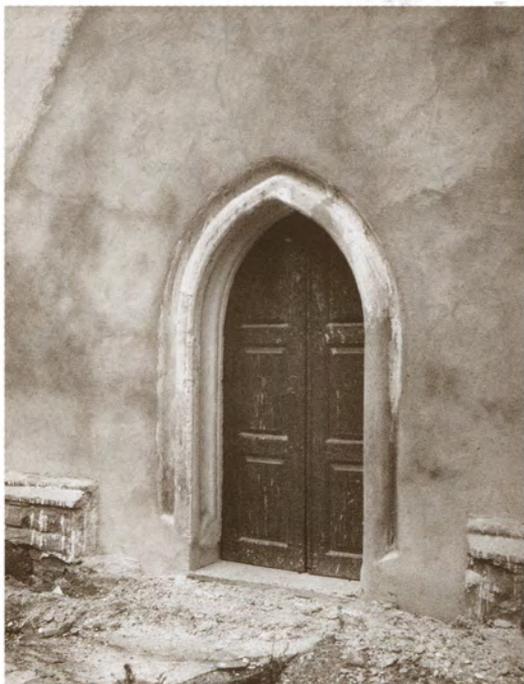
233, 234. The Reformation Church, 13th century (1920).

235. Window of the eastern wall of the sanctuary.

236. South portal.

237. South window.

238. West portal (1925).

239	241	242
240		243

239, 241, 242. Тячів.
Традиційні будинки (1920).
239, 241, 242. Тјаців.
Tradiční domy (1920).
239, 241, 242. Tyachiv.
Traditional houses (1920).

**240, 243. Нижня Апша
(Діброва).**

Тячівський район.

Хрест.

Румунка в народному вбранні
(1920).

**240, 243. Nyžnja Apša
(Dibrova).**

Okres Tjačiv.

Kříž.

Rumunka v lidovém kroji
(1920).

**240, 243. Nyzhnya Apsha
(Dibrova).**

Tyachiv district.

A cross.

Romanian woman in traditional
dress (1920).

244	245
	246

244. Вид на Нижню Апшу (1921).

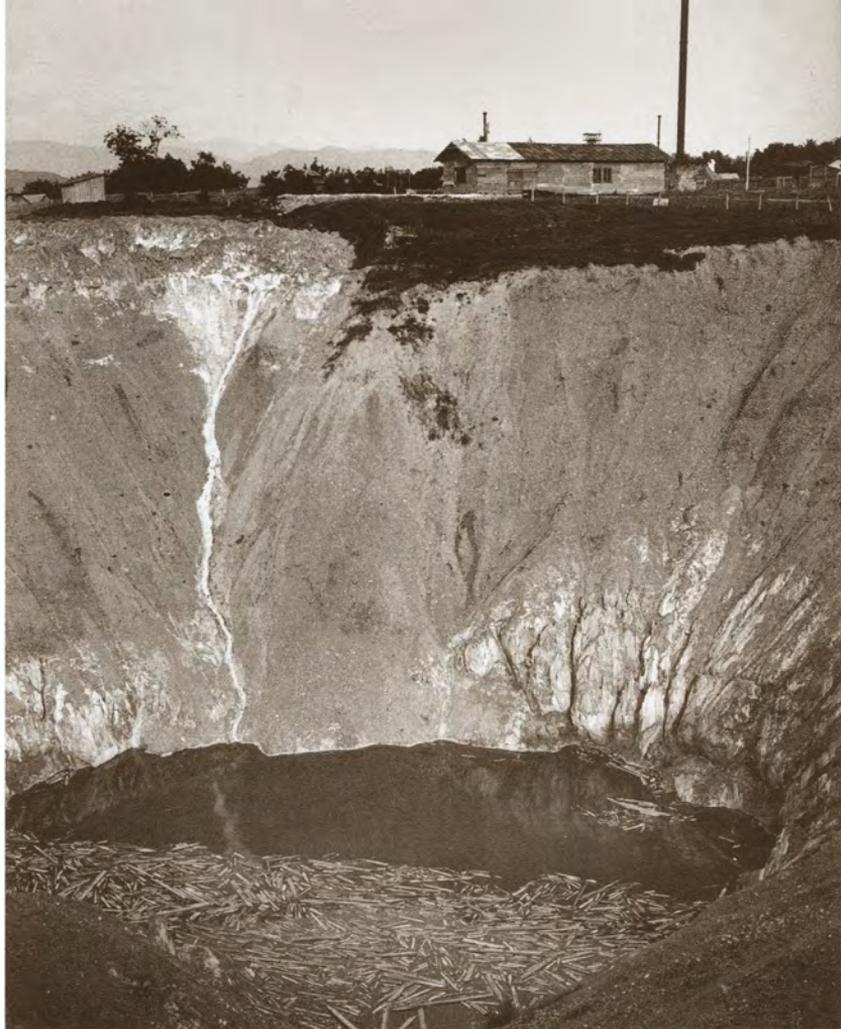
Тячівський район.

244. Vyhled na ves Nyzhnja Apša (1921).

Okres Tjačiv.

244. A view of the village of Nyzhnya Apsha (1921).

Tyachiv district.

245, 246. Солотвино.

Тячівський район.

Затоплена соляна шахта

Кунігунда.

Соляне озеро (1921).

245, 246. Solotvyno.

Okres Tjačiv.

Zaplavený solný dŭl Kunigunda.

Solné jezero (1921).

245, 246. Solotvyno.

Tyachiv district.

Kunigunda salt mine.

A salt lake (1921).

**247. Середне Водяне
(Середня Апша).**

Рахівський район.
Церква св. Миколая, XV,
XVIII ст. (1921).

**247. Serednje Vodjane
(Serednja Apša).**

Okres Rachiv.
Kostel sv. Mikuláše,
15., 18. st. (1921).

**247. Serednye Vodyane
(Serednya Apsha).**

Rakhiv district.
The Church of St. Nicholas,
15th to 18th century (1921).

247	248
	249

248, 249. Луг.

Рахівський район.

Дерев'яне розп'яття (1921).

248, 249. Luh.

Okres Rachiv.

Dřevěný křucifix (1921).

248, 249. Luh.

Rakhiv district.

A wooden crucifix (1921).

250	251	252
		253

250. Косівська Поляна.

Рахівський район.

Церква св. Петра і Павла, 1770 (1921).

Розібрана 1937.

250. Kosivska Poljana.

Okres Rakhiv.

Kostel sv. Petra a Pavla, 1770 (1921).

Zničen 1937.

250. Kosivska Polyana.

Rakhiv district.

The Church of Saints Peter and Paul, 1770 (1921).

Dismantled in 1937.

251, 252. Ділове (Требушани).

Рахівський район.

Церква Різдва Пр. Богородиці, 1750 (1921).

251, 252. Dilove (Trebushany).

Okres Rachiv.

Kostel Narození Bohorodičky, 1750 (1921).

251, 252. Dilove (Trebushany).

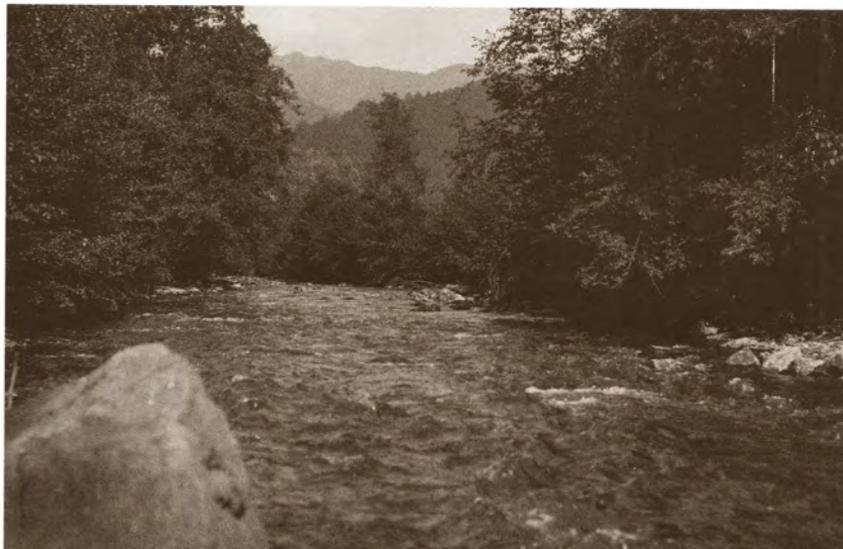
Rakhiv district.

Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary, 1750 (1921).

253. Річка біля Косівської Поляни (1921).

253. Řeka u Kosivské Poljany (1921).

253. A river near Kosivska Polyana (1921).

254 255

254, 255. Вид на зимовий Рахів (1921).

254, 255. Pohled na Ráchiv v zimě (1921).

254, 255. A view of Rakhiv in winter (1921).

256	257
	258

256-258. Ясіня.

Рахівський район.

256. Родина Клочураків.

257. Батько Степана Клочурака –
міністра в уряді Карпатської України.

258. Жінки в традиційному гуцульському
вбранні (1920).

256-258. Jasinja.

Okres Rachiv.

256. Rodina Kločuraků.

257. Otec Stepana Kločuraka –
ministra Karpatské Ukrajiny.

258. Ženy v tradičních huculských krojích (1920).

256-258. Yasinya.

Rakhiv district.

256. The Klochurak family.

257. The father of Stepan Klochurak (a minister in
the government of Carpathian Ukraine in 1939).

258. Women in Hutsul traditional dress (1920).

259	262
260	
261	

259-262. Ясіня.

Рахівський район.

259. Жінки в традиційному гуцульському вбранні.

260. Зібрання на площі в Ясінях.

261. Чоловіки в традиційному гуцульському вбранні (1920).

262. Церква Вознесіння Господнього, 1824 (1921).

259-262. Jasinja.

Okres Rachiv.

259. Ženy v tradičných huculských krojích.

260. Shromáždění na náměstí v Jasinja.

261. Muži v tradičných huculských krojích (1920).

262. Kostel Nanebevstoupení Páně, 1824 (1921).

259-262. Yasinya.

Rakhiv district.

259. Women in Hutsul traditional dress.

260. A meeting at Yasinya square.

261. Men in Hutsul traditional dress.

262. The Church of the Ascension of Our Lord, 1824 (1921).

Список місцевостей

Старі назви сіл або назви з радянського періоду подано в дужках, а назви приєднаних сіл – через дефіс. В окремих випадках після коми подано назви районів.

Аклі (Клинове) 124, 125
Бене (Добросілля) 92, 93
Берегово 86-91
Берегово-Ардів (Чепівка) 91
Буштино 154
Верхній Бистрий 141
Верховина-Бистра 68
Веряця 116, 117
Виноградів (Севлюш) 102-106
Вишка 64
Вишково 152, 153
Волосянка 67
Голубине 76
Гукливий 75
Гусний 69-71
Данилово 148, 149
Ділове (Требушани) 164, 165
Довге 126, 127
Дубриничі 62
Дюла (Юлівці) 120, 121
Кам'яниця 54-57
Кідьовш (Зміївка) 98, 99
Королево 114, 115
Косівська Поляна 164, 165
Кострино 64
Лут, Рахівський 163
Майдан 142
Матієво 110, 111
Міжгір'я (Волове) 128-131
Міжгір'я-Прохідне 132, 133
Мукачево 80-85
Мужієво 94-97
Нанково 150
Невицьке 52, 53
Негровець 143
Нижнє Селище 150
Нижня Апша (Діброва) 158-160
Новоселиця, Виноградівський 118, 119
Обава 77
Олешник 108, 109
Паладь-Комарівці 51
Перечин 61
Пилипець 136, 137
Підвиноградів (Ардовець) 112, 113
Порошково 60

Abecední seznam

V závorce staré názvy nebo názvy ze sovětského období.

Názvy spojených obcí jsou s pomlčkou.

Za čárkou jsou uvedeny názvy okresů.

Akli (Klynove) 124, 125
Bene (Dobrosillja) 92, 93
Berehovo 86-91
Berehovo-Ardiv (Čepivka) 91
Buštyno 154
Černa 117
Četfalva (Četovo) 100, 101
Čornoholova 63
Čornotysiv (Čornyj Ardiv) 122, 123
Čynadijevo-Hlynjanec (Hliňanec, Hliněnc) 78, 79
Danylovo 148, 149
Dilove (Trebušany, Trebuša) 164, 165
Djula (Džula, Julivci) 120, 121
Dovhe 126, 127
Dubrynyči 62
Holubyne 76
Huklyvyj (Huklivá, Huklivý) 75
Husnyj (Husná) 69-71
Cholmovec (Homlovec, Chlumec) 118
Chust 144-147
Jalove 74
Jasinja (Jasina) 168-171
Kamjanycja 54-57
Kidjovš (Zmijivka) 98, 99
Korolevo 114, 115
Kosivska Poljana 164, 165
Kostryno 64
Luh, Rachiv 163
Majdan 142
Matijevo 110, 111
Mižhirja (Volove, Volovoje) 128-131
Mižhirja-Prochidne 132, 133
Mukačevo 80-85
Mužijevo (Velké Mužijevo) 94-97
Nankovo 150
Nehrovec 143
Nevycke 52, 53
Novoselycja, Vynohradiv (Novoselice) 118, 119
Nyžnja Apša (Dibrova, Dolní Apša) 158-160
Nyžnje Selyšče 150
Obava 77
Olešnyk 108, 109
Palad'-Komarivci 51
Perečyn (Perečín) 61

Index of localities

In parentheses are the historical or Soviet era names.

Villages that have been merged are indicated by hyphenation.

Names after a comma indicate the district.

Akli (Klynove) 124, 125
Bene (Dobrosillya) 92, 93
Berehovo 86-91
Berehovo-Ardiv (Chepivka) 91
Bushtyno 154
Cherna 117
Chetfalva (Chetovo) 100, 101
Chornoholova 63
Chornotysiv (Chornyy Ardiv) 122, 123
Chynadijevo-Hlynjanets 78, 79
Danylovo 148, 149
Dilove (Trebushany) 164, 165
Dyula (Yulivtsi) 120, 121
Dovhe 126, 127
Dubrynychy 62
Holubyne 76
Huklyvyy 75
Husnyy 69-71
Kamyanytsya 54-57
Kholmovets (Khlumets) 118
Khust 144-147
Kidyovsh (Zmiyivka) 98, 99
Korolevo 114, 115
Kosivska Polyana 164, 165
Kostryno 64
Luh, Rakhiv 163
Matiyevo 110, 111
Maydan 142
Mizhhirya (Volove) 128-131
Mizhhirya-Prokhidne 132, 133
Mukachevo 80-85
Muzhiyevo 94-97
Nankovo 150
Nehrovets 143
Nevytske 52, 53
Novoselytsya, Vynohradiv 118, 119
Nyzhnyya Apsha (Dibrova) 158-160
Nyzhnye Selyshche 150
Obava 77
Oleshnyk 108, 109
Palad'-Komarivtsi 51
Perechyn 61
Pidvynohradiv (Ardovets) 112, 113

Рахів 166, 167
 Репинне 138, 139
 Розтока, Міжгірський 134, 135
 Росош 77
 Руське Поле (Велике Урмезієво) 155
 Руське Поле (Мале Урмезієво) 155
 Середнє Водяне (Середня Апша) 162
 Сіль 65
 Солотвино 161
 Стеблівка (Салдобош) 151
 Сухий, Великоберезинський 66
 Сухий, Міжгірський 140
 Сюрте (Струмківка) 50, 51
 Тісауйгей (Нове Село) 107
 Тур'ї Ремети 60
 Тур'я Пасіка 58, 59
 Тюшка 141
 Тячів 156-159
 Ужгород 24-45
 Ужгород-Горляни 46-49
 Ужок 73
 Холмовець (Хлумець) 118
 Хуст 144-147
 Черна 117
 Чорнотисів (Чорний Ардів) 122, 123
 Четфалва (Четово) 100, 101
 Чинадієво-Глинянець 78, 79
 Черногорова 63
 Ялове 74
 Ясіня 168-171

Pidvynohradiv (Ardovec) 112, 113
 Poroškovo 60
 Pylypec (Pilipec) 136, 137
 Rachiv (Rachov) 166, 167
 Repynne (Repenoje) 138, 139
 Rosoš 77
 Roztoka, Mizhirja 134, 135
 Ruske Pole (Male Urmezijevo) 155
 Ruske Pole (Velyke Urmezijevo) 155
 Serednje Vodjane (Serednja Apša, Štřední Apša) 162
 Sil (Sola) 65
 Šjurte (Strumkivka) 50, 51
 Solotvyno (Slatina) 161
 Steblivka (Saldoboš) 151
 Suchyj (Suchá), Velykyj Bereznyj 66
 Suchyj (Suchý), Mizhirja 140
 Tisaujhej (Tisaujhel, Nove Selo) 107
 Tjačiv 156-159
 Tjuška 141
 Turja Pasika 58, 59
 Turji Remety (Turja Remeta, Tuři Remety) 60
 Užhorod 24-45
 Užhorod-Horjany 46-49
 Užok 73
 Verchnij Bystryj (Vyšni Bystrá) 141
 Verchovyna-Bystra 68
 Verjacija 116, 117
 Volosjanka 67
 Vynohradiv (Sevljuš) 102-106
 Vyška 64
 Vyškovo (Vyškovo nad Tisou) 152, 153

Poroshkovo 60
 Pylypets 136, 137
 Rakhiv 166, 167
 Repynne 138, 139
 Rososh 77
 Roztoka, Mizhirya 134, 135
 Ruske Pole (Male Urmeziyev) 155
 Ruske Pole (Velyke Urmeziyev) 155
 Serednye Vodyane 162
 Sil 65
 Solotvyno 161
 Steblivka (Saldobosh) 151
 Sukhyy, Mizhirya 140
 Sukhyy, Velykyy Bereznyy 66
 Syurte (Strumkivka) 50, 51
 Tisauiyhey (Nove Selo) 107
 Turya Pasika 58, 59
 Turyi Remety 60
 Tyachiv 156-159
 Tyushka 141
 Uzhhorod 24-45
 Uzhhorod-Horyany 46-49
 Uzhok 73
 Veryacya 116, 117
 Verkhniy Bystryy 141
 Verkhovyna-Bystra 68
 Volosyanka 67
 Vynohradiv (Sevlyush) 102-106
 Vyshka 64
 Vyshkovo 152, 153
 Yalove 74
 Yasinya 168-171

SUMMARY

Czech serviceman, art historian and journalist Florian Zapletal (1884–1969) is known in Transcarpathia (Carpathian Ukraine, since 1945 – Zakarpatska oblast of Ukraine) first of all as a photographer of the wooden churches of the region in 1919–1925. This material was published in three books after his death. Some articles about him concerned mostly the exhibitions of his photographs.

Florian Zapletal had a reputation of a highly educated man engaged in the history of art and literature, ethnography, and journalism. As an officer of Austro-Hungarian army he yielded himself prisoner in 1914 and was taken to Russia where in 1915 he joined the newly formed Czechoslovak army and became an editor of the *Čechoslovák* magazine. Zapletal returned home in 1918 when the independent Czechoslovak state was established.

In 1919–1921 he was nominated "the chief of the Press Service of Subcarpathian Rus" (the name of the region under Czechoslovak rule (1919–1939) and later – an advisor to Governor Zhatkovych. At that time he made his first trips around the region. From 1919 to 1927 Zapletal dedicated seven publications and more than one hundred articles to different aspects of the life of people under Carpathians. He also made a report to the government on the most urgent political, social and cultural problems of the region. It was due to his activity that several wooden churches were transferred to another localities and thus saved.

His articles were published in the newspapers *Tribuna*, *Národní listy*, *Československá republika*, 28. říjen, *Pozor*, *České slovo*, magazine *Český lid* and others.

In the articles he writes about the ancient history of Transcarpathian people, about their participation at Prague Slavonic congress in 1848, about incorporation of the region into Czechoslovakia. He unveils the position of Russian political emigration who forcibly tried to persuade the population (and government of Czechoslovakia) that local inhabitants are Russians, not Ukrainians. He dedicated several articles to the issues of religion, to Orthodox and Greek Catholic churches and struggle between them as well as to local Jewish community.

Zapletal had close contacts with regional public figures Avhustyn Voloshyn, Emilian Nevytskiy, Stepan Klochurak, the Brashchayko brothers and many others who informed him about national liberation movement of the local Ukrainians in the past. He was collecting documents for the book about history and culture of Transcarpathia. He submitted legislative proposal for protection of Transcarpathian antiquities to the Parliament of Czechoslovakia. His initiatives were wonderful, but few of them were accomplished. The precious photographs in his legacy help us to admire the pictures of the life that has passed and to better understand it.

Науково-популярне видання

Флоріан Заплетал

Міста і села Закарпаття

альбом

українською, чеською, англійською мовами

Упорядники *Микола Мушинка, Михайло Сирохман*

Дизайн, оригінал-макет *Олександра Гаркуша*

Загальна редакція *Лариса Мельник*

Коректор *Галина Тамаровська*

Переклад чеською

та редакція чеських текстів *Рита Кіндлерова*

Переклад англійською *Михайло Сирохман*

Редакція англійських текстів *Пат Лайонс*

Комп'ютерна верстка *Олексій Гаркуша*

Підписано до друку 26.05.2016

Формат 60x84/8. Папір офс.

Гарнітура Minion Pro. Друк офсет.

Умов. друк. арк. 20,46.

Тираж 900 прим. Замовлення № 8-2016.

Видавництво Олександри Гаркуші

Свідоцтво серія Зт № 23 від 06.09.2005 р.

м. Ужгород, вул. Погорелова, 4

тел./факс (0312) 66-49-38

e-mail: alexxgarkusha@gmail.com

Друк та палітурні роботи виконані

поліграфічним центром "Матвей"

м. Тернопіль, вул. Лук'яновича, 8

Populárně-naučné vydání

Florian Zapletal

Města a vesnice Zakarpatí

album

Text ukrajinsky a česky;

popisky fotografií ukrajinsky, česky a anglicky

Uspořádali *Mikuláš Mušinka, Mychajlo Syrochman*

Grafická úprava *Oleksandra Harkuša*

Hlavní redaktor *Larysa Melnyk*

Redaktor *Halina Tamarovska*

Překlad do češtiny a redakce českých textů *Rita Kindlerová*

Překlad do angličtiny *Mychajlo Syrochman*

Redakce anglických textů *Pat Lyons*

Digitální sazba *Oleksij Harkuša*

Заплетал, Флоріан

- 3-32** Міста і села Закарпаття [Образотворчий матеріал] : фотоальбом / передм. Миколи Мушинки ; упоряд. : Микола Мушинка, Михайло Сирохман. – Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2016. – 176 с. : іл.

ISBN 978-617-531-144-8

В альбомі представлено повну збірку світлин Флоріана Заплетала, зрештеш чеським дослідником у 1919–1925 роках у містах і селах Закарпаття, коли край входив до складу Чехословаччини. Заплетал знав і любив цю карпатську землю, якій присвятив багато статей та різноманітних видаць і яку завзято фотографував. Його об'єктив зафіксував крім дерев'яних церков, яким було присвячено попереднє видання, вигляд наших міст і сіл, замки й муровані церкви, селяни і сільські хати, господарські споруди й криті мости – все розмаїте етнографічне багатство старого Закарпаття, яке нині майже повністю втрачено. Фотографії для альбому надав учень і друг Заплетала, спадкоємець його архіву академік проф. Микола Мушинка (Пряшів, Словаччина). Йому належить також вступна стаття, присвячена громадській діяльності чеського дослідника.

УДК 726.54 – 035.3 (477.87)(084)

ББК Щ 113 (4Укр–4Зак) я 6

ISBN 978-617-531-144-8

9 786175 311448 >